

PROF. DR. ALOIS MUSIL.

Věcné poznámky k učebnici dějin Starého Zákona.

Připravuje se na přednášku, konanou 4. června t. r. na II. vědeckém kursu vychovatelském v Olomouci, četl jsem učebnici:

Dějepis Zjevení Božího ve Starém Zákoně pro III. třídu gymnasií a škol realních — sepsal Jan Ev. Hulakovský, třetí nové vydání upravil František Koželuha, Praha (Fr. A. Urbánek) 1901.

Při četbě přičinil jsem na okraji různé věcné poznámky, které tuto seřazené dle stránek oné učebnice podávám. Možná, že budou mnohému profesorovi náboženství vítány a snad budou povšimnuty při úpravě nového vydání.

Str. 4. Místo „kniha Esdrášova a Nehemiášova“ lépe kniha Esdrášova a kniha Nehemiášova, což odpovídá ostatnímu slohu.

Str. 7. „Jinak se věc má s věkem člověčenstva, kteréž trvá ne déle, než jak písmo sv. udává, asi 4000 let př. Kr.“

Písmo sv. nikde neudává, kolik let člověčenstvo trvá, poněvadž Písmo sv. éry nezná, nikde jednotlivých údajů časových nesčítává, nikde nepraví, že v nich není mezer a rovněž nepraví, které číslice jsou při také různosti původní. Sv. Jeroným píše: „Přečti si všechny knihy Starého i Nového Zákona a najdeš tak veliký rozpor v letopočtech, že ten, kdo na podobných otázkách houževnatě lpí, nikterak se nevzdělává, nýbrž naopak čas maří.“

Tvrditi, že člověčenstvo trvá dle Písma sv. asi 4000 let př. Kr., znamená vyvolávati rozpor s historickou pravdou, dle kteréž asi 4000 let před Kr. byla celá přední Asie, severní Afrika a jižní Evropa zalidněna, byla různá plemena, různé řeči a vysoká kultura, jak dosvědčují přechetné památky současné.

V poznámce třeba poukázati na babylonské zprávy o stvoření světa a člověka.¹⁾

Str. 12. „... kde by byl býval ráj, nelze s jistotou určit, poněvadž potopou světa povrch země se přeměnil. Řeky v písmě sv. dotčené, Tygris a Eufrat (ostatní dvě nyní neznámé: Phison (Ganges) a Gehon (Indus) nasvědčují tomu, že to byla snad arménská vysočina v Asii, táž krajina, v níž stanula archa Noemova po potopě.“

¹⁾ Srv. Alois Musil, Od stvoření do potopy (Vzdělávací knihovna katol.), Praha 1905, str. 46—62.

Biblickou potopou se povrch země nezměnil. Ku změně povrchu zemského bylo třeba, jak vidíme na vrstvách kůry zemské útvarů kameno a hnědouhelných tisíce a tisíce let. Nestačilo tedy několik dní. Proto nelze potopu biblickou zaměňovati s diluviem, s potopou geologickou.¹⁾

Poloha ráje jest určena nejen řekami, ale i krajinami, a právě tyto nás vedou do babylonské doliny, kde se udála i potopa biblická. Poloze ráje na vysočině arménské odporuje jak Písmo sv., tak babylonské podání o ráji, ba i pokus stotožniti Phison s Gangem a Gehon s Indem, kteréž dvě řeky přece vznikají 2500 km východněji.²⁾

V poznámce schází zmínka o babylonské zprávě o ráji a hříchu.³⁾

Str. 15. schází babylonské a egyptské názory o hříchu.

„. . . zůstavil sice Bůh dlouho (4000 let) člověčenstvo zasloužené bídě“ místo 4000 let, lépe mnoho tisíc let.

Str. 17. „znamení“ mohl býti zázrak, jímž Hospodin projevil, že nechce smrti Kainovy.

Str. 18. Údaje letopočtů po stvoření světa mohly by se vynechat. Písmo sv. jich nemá, a sčítáváme-li je uměle, najdeme veliké rozdíly. Tak dle řeckého překladu LXX, kterýž jest dle sněmu tridentského rovněž autentický jako Vulgata, zemřel Noe nikoliv r. 2006., nýbrž r. 2592., dle LXX. Josefa Flavia r. 3106, dle textu Samaritánského r. 1657.

Dále vznikají takovým přesným určením obrovské obtíže.

Dle toho padla biblická potopa do roku 2348. před Kr. P. Ale z té doby máme mnoho současných zápisů jak babylonských tak egyptských, z nichž vidíme, že byl tehda celý známý svět zalidněn, byly chrámy, knihovny, školy, obchodní spojení, četní národové, různé řeči. Byla tedy potopa mnohem, mnohem dříve.

Na str. 20. třeba upozorniti na babylonskou zprávu o potopě, která jest věcně a slohově sestrou biblické potopy.⁴⁾

„I novější věda zemězpytná (geologie) všeobecné potopě nasvědčuje; také zbytky předpotopních zvířat v naplavenině objevených na to poukazují“ — není správně.

Právě novější věda (geologie) učí, že nemá potopa biblická nic společného s diluviem geologickým.⁵⁾

Str. 22. . . . „kdežto Chamitové (černoši) . . . úpějí posud pod kletbou duchovní a tělesné poroby a jen v počtu mnohem menším do církve Kristovy vstupují“ — není správně.

Chamité nejsou černoši, ale patří k těmž plemeni bílému či kavkazkému jako Semité a Jafetité.

Chamité-Egyptané byli z prvních, kteří křesťanství přijali (patriarchat Alexandrinský) a dnešní jejich potomci Koptové jsou všichni křesťany. Kletba Noemova se odnáší pouze k Chanaánovi, jehož potomci, v Palestině usazení, byli od Semitů pokořeni a podrobeni.

¹⁾ Srv. Musil, I. c., str. 23. násl., str. 129. násl.

²⁾ Srv. Musil, I. c., str. 35. násl.

³⁾ Srv. Musil, I. c., str. 72. násl., str. 78. násl.

⁴⁾ Srv. Musil, I. c., str. 156. násl.

⁵⁾ Srv. Musil, I. c., str. 129. násl.

„Byl pak až posud na zemi jazyk jeden.“ Písmo sv. má na mysli pouze onu zemi, krajinu Senaár, kterou si Semovci podrobili a pouze jejich jazyk, poněvadž dle předcházející hlavy zná už různé řeči v různých zemích u různých národův.

Str. 23. „Potomci Semovi (Semité) rozšířili se po rozličných krajinách střední Asie“ a následující patří dle souslednosti vypravování Pisma sv. před § 15. na konec § 14.

Ani jediný z národův od Sema pocházejících nesídlí dle Pisma sv. ve střední Asii.

Podobně hledá písmo sv. kmeny od Cháma pocházející nikoliv v Africe, nýbrž v Asii. Jediní Misrajim usídlili se v severovýchodním koutě Afriky, v Egyptě a nejbližším okolí.

Dle Pisma sv. sídlili národové od Noema pocházející v okruhu probíhajícím východním rohem poloostrova Arabského, jižní části Kaspického a Černého moře, Sardinii, Gibraltarem, Karthagem a Chartumem.

Jako nevypočítává všech národův v tomto okruhu bydlících, tak mlčí úplně o původu národův za tímto okruhem v Asii, Africe, Evropě atd. obývajících.

Pohané alespoň semitští a chamitští viděli ve svých modlách, určité vlastnosti, symboly božstva. Egypťané a Babyloňané byli proniknuti vědomím, že jest jediné nejvyšší božstvo.¹⁾ Ostatně by se hodila stať o pohanstvu mnohem lépe hned za § 12.

Str. 25. „Palestina leží ve střední Asii . . .“ Palestina neleží ve střední, nýbrž v přední Asii na hranicích tří světů a dvou politických velestatů, Babylonska a Egyptska. Palestinou procházejí tudíž nejdůležitější světové silnice jak vojenské tak obchodní, a proto nebyla nikdy od okolních národův odloučena, nýbrž naopak cizím vlivům vystavena, o čemž podává důkaz každá stránka historických knih Starého Zákona.

Str. 26. „V rovině, v které končí Antilibanon, vypíná se hora Tabor (765 m zvýši).“ Správně: Nejjižnější výběžek Libanonu jest hora Tabor (562 m zvýši); Antilibanon se přece táhne při Damašku.

„Pohoří Karmel (615 m zvýši) . . . podobá se rozkošné zahradě, odkud i její hebrejské jméno Cherem-el, znamenající zahrada Boží“ — není správně.

Karmel dosahuje výšky 552 m, jest místy úplně holý, a hebrejský název „Karmel“ skládající se ze slova karm (nikoliv cherem) a mluvnické přípony „l“, značí každou, místy zarostlou, skalnatou stráň a nemá se zahradou Boží nic společného.

Gelboe (540 m, správně 518 m), Ebal (890 m, správně 938 m).

Za Jordanem rozkládá se pohoří Galaad, jehož lesy poskytovaly „vonné látky pro obchod s Egypťany“ jest nesrozumitelné.

„Jezero Meromské . . . asi 7 km dlouhé a 3 km široké“ jest ve skutečnosti kotlina 5·8 km dlouhá a 5·2 km široká.

„Jezero Genezaretské . . . 24 km dlouhé . . . 192 m pod hladinou Středomořího moře“ -- jest 21 km dlouhé a leží 208 m pod hladinou Středomořího moře.

„ . . . Moře Mrtvé asi 170 km dlouhé a 15—20 km široké . . .“ ve skutečnosti jest Mrtvé moře pouze 76 km dlouhé a největší šířka obnáší 15·7 km.

¹⁾ Srovnej Musil, I. c. str. 39 násl., str. 86 násl.

„Ve vodě (Mrtvého moře) možno se koupati, ale brzo po koupání se všechna kůže sloupá, poněvadž voda ta kůži prožírá.“ Koupával jsem se často v různých dobách a na různých místech v Mrtvém moři, ale nikdy mi voda kůži neprožrala.

„Nazývá se mořem pouště pro pusté okolí, v němž mrtvé ticho a děsná samota zavládá.“ Slovem „pouště“ není hebrejské Araba správně vyjádřeno. Araba značí zde dolinu, kotlinu, rovinu.

Na březích Mrtvého moře, zvláště na severním, východním a jihovýchodním jest plno ptactva, zvířat a místy i lidí.

Str. 28. „Údolí Mambre v jižní části hor Judských“ — lépe severovýchodně u Hebronu. „Údolí Solné na jih od moře Mrtvého“ — správně při jižním úpatí hor Judských.

„Nebe jest stále jasné“ v pravdě skoro vždy lehkými mraky pokryté.

„Odtud veliká úrodnost země, která v písmě svatém nazývá se zemí mlékem a strdí (medem) oplývající“ není úplně správně.

Vlastní Palestina a obzvláště Judsko, jest země skalnatá a u přirovnání k našim krajům pro orbu málo vhodná, více pro chov dobytka způsobilá. Poměrná hojnost vody a pastvy zabezpečovala po celý rok mléko, a dařící se réva neb včely dávaly med; odtud k poušti přirovnána oplývá mlékem i medem. Horal palestinský se najedl a nají dosud pouze po vydatných deštích zimních.

Str. 29. „Sidonité“ neznačí národ, nýbrž pouze obyvatele města Sidonu.

Jebusité nedrželi čásť jižní, nýbrž pouze město Jerusalém.

Filistinské nepřičítá nikde Písmo sv. k potomkům Chanaánovým.

Na str. 22. Chanaan zde Kanaan a str. 38. chananejské ženy a 39. z dcer Kananejských.

Str. 29. „Abram nechtěl sloužiti bohům cizím“ . . . nestojí v Písmě sv., ba odporuje to dalším dějinám. Abraham by nebyl pro svého syna vyvolil pohanku za manželku, a Jakob by si též nebyl vzal modlářky za ženy.

Str. 31. „Stalo se, že králové pěti měst Siddimských byli dvanácte let sloužili králi perskému“ . . . jest nemožno, poněvadž Peršané (Arijci) teprv roku 537 vstoupili na světové dějiště, nemohli tudíž kolem r. 2100 před Kr. P. zde daní vybíratí.

„Abram ozbrojil 315 služebníků svých“ . . . dle Písma sv. ozbrojil 318 služebníků svých a spojil se s jinými náčelníky.

„Melchisedech král Sálemský (Jerusalémský)“ dle sv. Jeronýma leželo město Salem při jihozápadním konci jezera Genesaretského.

Str. 33. „Moře to [nazývají okolní Beduini „Bachr Lut“ . . . ; tak mu říkají pouze Felláhini, přicházející do styku s křesťany. Vlastní Arabové (beduini) mu říkají: Mrtvé moře, moře proklnuté, moře stínu.

„A tím zase škodlivé páry povstávají, že ani ptactvo zde žiti nemůže . . .“

Na jihovýchodních březích Mrtvého moře bují nejkrásnější tropická květena na haluzích nad mořem vysících možno viděti hejna hrdliček a jiného ptactva. Jest to nejúrodnější kraj z celé Palestiny.

„Na jihozápadním konci jezera jest 12 m vysoký solný sloup, od Arabů lotův sloup zvaný —“ správně na jihozápadním břehu jezera se zvedá silný hřbet od Felláhinů žebel Usdum, hora Sodomská zvaný, 11 km dlouhý a 45 m vysoký.

Lot utíkal přece na východ do Segory, nemohla tedy jeho žena zahynouti západně od Mrtvého moře. Byla za trest za svou neposlušnost zasypana solí, proměněna v hromadu, sloup solí, ale Písmo sv. nepraví, že by se byl tento sloup zachoval. Domorodci ukazují takové solné sloupy v různých dobách na různých místech; já sám jsem slyšel o 4 sloupech manželky šécha Lota. Historická, v bibli zaznamenaná událost se v podání lidovém připíná na různé solné útvary a když tyto časem zaniknou, přenáší se na jiné. Literatura poutnická má spoustu dokladův.

„Obětovati ho budeš v obět zápalnou na hoře Morii (vidění), kterou ukázu tobě.“ (V Písmě sv. stojí, že se ona země (nikoliv hora) jmenovala Moria, a poněvadž ležela tři dny cesty od Bersabe, nemůže zde býti míněn Jerusálém, nýbrž nějaké místo mnohem severněji — snad u Sichemu.

Str. 34. „Posečkejte tuto, já a pachole vstoupíme tamto „na horu“ — slova „na horu“ v Písmě sv. nestojí. „A když přišli na horu“ . . . dle Písma sv. když přišli na místo, v němž byl mluvil Bůh.

Str. 40. „. . . a požehnání budou v jednom z potomků tvých všickni národové země . . . v Písmě sv. stojí: „požehnání budou v tobě všickni národové země a v semeni tvém“, nebo dle Vlg. „požehnání budou v semeni tvém všickni národové země.

Str. 52. „Za času strádání Israelitů v porobě Egyptské žil muž jménem Job“ — to v Písmě sv. nikde nestojí a odporuje jak obsahu knihy Job, tak době zpracování.

Str. 55. „. . . tak dána byla Israelitům příležitost, aby vzdělanost egyptskou si přisvojili . . . Králové Egyptští velice je utiskovali . . .“ jest logicky nemožno. Tyran nedopřává nikdy vzdělanosti svému rabu.

„Náboženství Egyptanů zakládalo se na ctění přírodních sil, které se lidu představovaly v podobě zvířat“ — jest úplně nesprávně. Ctíli božstvo, duchové, jehož vlastnosti znázorňovány symboly. Líceň náboženství egyptského není věrná.

Str. 56. „Hned po smrti Josefově . . . počali Faraonové utiskovati syny Israelské . . .“ nestojí v Písmě sv. a odporuje to historické souvislosti, poněvadž se jedná o novou, domorodou dynastii.

„Israelité vzrostli na půl třetího milionu lidí“ v Písmě sv. nikde nestojí.

„Toho ulekl se farao (Menefta)“ . . . Meremptah (Menefta) vládl v 13. století před Kristem P., a tehda již byli Israelité v Kanaánu.

Str. 58. „. . . šel do země Madianské (na poloostrově Sinajském v Arabii)“ . . . Země Madianská neležela na poloostrově Sinajském, nýbrž východně od Elamitského zálivu Rudého moře.

Str. 59. „hebrejské Jehova“ správně Jahve.

Str. 61. „Vyjití z Egypta (r. 1497 před Kr.) . . .“ Toto přesné datum jest sotva správně. Listy Tell el-Amarnské z doby krále Amenofise III. (kolem 1440 před Kr. P.) nevědí ničeho o Israelských v Palestině, ač ličí poměry v přecetných osadách palestinských. Teprv nápis ze 13. století z doby Mernafty mluví o podrobení Israele v Palestině.

. . . „(celkem 2¹/₂ milionu)“ . . . Písmo sv. tohoto čísla nikde neudává.

Str. 62. „Etham leželo na severním konci „jezer hořkých“, kdež pastviny navštěvuje až podnes kmen pastýřský jménem Ethami . . .“ Onen kmen se jmenuje Hutejm, což nemá ani věcně ani jazykově nic společného s Etam, Ὁθώμ = pomezí.

„Israelité dorazili až k severozápadní zátocě Rudého moře . . .“ dle hebrejského textu k zátocě „Sítím (rákosím) porostlého moře“, nebo staroegyptsky „k černé (bařinaté) vodě“, tedy k úzké, mělké, sítím porostlé zátocě, která se z Rudého moře, od Suésu, k severu táhla. Místo, kam se klade přechod Israelitů, bylo od 3. století před Kr. P. až do stavby průplavu Suéského suchou, písčitou pouští, a již za doby Mojžíšovy byla cesta pro větší lodi jen úměle volnou udržována.

„Sebrav tedy četné vojsko a šest set vozů výborných a jezdce“ dle Písma sv. — „a vzal šest set vozů výborných i všechny vozy egyptské, nad nimiž nade všemi byli vůdcové.“

Str. 63. „Vztáhl tedy Mojžíš k rozkazu Hospodinovu ruku na moře a hned rozdělena jest voda“ . . . dle Písma sv. „I vztáhl Mojžíš ruku svou na moře, a Hospodin (rozehnal) moře větrem východním prudce vějícím přes celou noc, a vysušil moře i rozdělily se vody.“

Str. 63. „Písmo sv. výslovně praví, že přešli „suchou nohou“ — toho v Písmě sv. není. Ostatně varuje hermeneutika exegetu, aby různé podrobnosti některé události příliš nezdůrazňoval.

Str. 64. „ . . . nedá se mysliti, že by v čas odlivu, který tam jen asi 6 hodin trvá, tolik lidu (asi 2¹/₂ milionu) mohlo přejíti.“

„Dle Písma sv. se přiblížili Egypťští k Israelitům pozdě večer. Ještě později večer rozdělil Hospodin moře větrem a při bdění jitřním (tedy asi o 3. h. po půlnoci) zmátí vojsko egyptské, které již bylo uprostřed moře, kdežto Israelští již přešli.

„Faraó na konec sám zahynul.“ Písmo sv. nepraví zřejmě, že by zahynul i Faraó.

Mernefta v moři jistě nezahynul, neboť z jeho doby máme historické zápisy, že „Israelity zpusťošil“, a máme i mumii jeho těla s autentickým nápisem.

. . . „Bir mara, kde jest pramen horké vody —“ není tam žádného pramene, ani vody — pouze zakrslé křovisko palmové.

Str. 65. Třeba připomenouti, že byla přirozená manna Egypťanům a tudíž i Israelitům za doby Mojžíšovy známa, že se dosud „manna s nebe“ sbírá, s kobyčkami rozemletá požívá a že se jí dosud 200—300 kg ročně do Egypta vyváží. Hospodin, propůjčiv jí nových vlastností, mohl ji přizpůsobiti za potravu Israelitům právě tak, jak použil při ranách egyptských úkazů přírodních v Egyptě obvyklých, nebo větru při přechodu Rákosného moře, křepelek v poušti atd. atd.

„Amalekité byli potomci Esauovi“ . . . a přece je zná Písmo sv. Gen 14⁷ v jejich sídlech již za Abrahama, dávno před narozením Esaua, a praví o nich, že jsou „nejpřednější z národů.“ Též v dalších knihách nespojuje Písmo sv. tyto Amalekity nikdy s Edomci, potomky Esauovými.

Str. 84. „Ku konci 40letého putování po poušti provinili se sami Mojžíš a Aron nedůvěrou v milosrdenství Hospodinovo“ . . .

Dle Písma sv. provinil se Aron hned 1. roku zhotoviv Israelitům symbol síly Jahvovy — zlaté tele, — a Mojžíš počátkem 2. roku, pochybuje, že jim Hospodin poskytne v Kačes vody ze skály.

Str. 86. Přesné údaje (1451—1435) sotva odpovídají skutečnosti, poněvadž jich v Písmě sv. nikde není.

Porovnáním s událostmi jinými jest pravdě podobno, že přešli Jordán kolem roku 1280.

„Když přitáhli k řece Jordánu, hle! vody se rozstoupily“ — dle Písma sv.: „Kněží nesoucí archu omočili nohy v kraji vod. Jordán pak vystupuje v čas žní z břehů svých. I zastavily se vody, které shůry přicházely v hráz jednu velmi daleko při Adam, měště ležícím proti Sartan, a dolů stékající k moři Araby, k moři Solnému sešly a sběhly.“

Str. 87. „Josue pak byl ještě bitvy nedokonal a den se již k večeru chýlil. Volal tedy k Bohu, aby prodloužil den . . .“ Tak to v Písmě sv. nestojí.

Str. 89. Baal-Beor = Baal-Peor.

Str. 90. „Gedeon . . . svolal všechna pokolení a přešli Jordán . . .“ nemůže býti správně, poněvadž byli i Madianští i Gedeon západně od Jordánu.

Str. 93. „. . . byl Heli soudcem a veleknězem zároveň.“ Písmo sv. ho nazývá knězem.

Str. 96. „(Saul) . . . opovážil se místo velekněze sám obětovati . . .“ není správně. Jedná se přece o Samuela a Samuel se nikde nenazývá knězem, tím méně veleknězem. V té době obětoval každý.

Str. 101. „David byl v 30 letech, když nastoupil vládu“ — správně: David byl v 37 letech a 6 měsících, když nastoupil vládu v Jerusalemě. Třicet let byl stár, když byl v Hebronu povolán za krále nad Judou.

„. . . táhl proti městu Jebus (Jerusalem) . . .“ dle Písma sv. „táhl pak k Jerusalemu proti Jebusejskému, obyvateli té země.“

„a jeho říše se rozprostírala od Egypta až k Eufratu.“

Severní hranice dosahovala nad Damašek, jižní k Elat na Rudém moři, západní pouze k úpatí pohoří. Úrodné roviny na břehu moře Středozemního nikdy nedobyl. Tu vládli i na dále Fénicičané a Filistinští pod svrchovaností Egyptskou.

„Také tím dal svou šlechtnost na jevo, že Mifibosethovi, synu Jonathasovu . . . vrátil všechny statky otce jeho a choval jej jako syna královského.“ K vůli úplnosti třeba však dbáti i 2. kr. 16¹: „Na to řekl král (David) Sibovi: Aj, tvé jsou všechny věci, kteréž má Mifiboseth.“

Ku slovům „jedinému pozůstalému potomku z domu Saulova“ přirovnej: 2. kr. 21⁸. „I vzal král (David) dva syny Resfy dcery Aja, kteréž porodila Saulovi, Armona a Mifibosetha; a pět synů Michol, dcery Saulovy . . . i vydal je Gabaonitkým, kteří je ukřižovali . . .“

Str. 103. „Nejstarší jméno města toho bylo Salem“. Již před příchodem Izraelitů na tabulkách Tell el-Amarnských se nazývá město toto Urusalim = Jerusalem.

„Na jihu byla hora Sion, na východě Moria.“ Moria jest prostřední částí téhož pahorku Sionského, jehož severním výběžkem jest Bezetha. Hořejší město se nikde v Písmě sv. nestotožňuje se Sionem. Na Sionu stál dům Davidův i chrám.

Str. 104. . . . „a když pláče a jda bosýma nohama vstupoval na horu Olivetskou, tu muž jménem Semei . . . zlořečil mu.“ Dle Písma sv. přešel již David celou horu Olivetskou a sestoupil až do Bahurim, když se objevil Semei.

Str. 105. „Semei pak padnuv před králem řekl: Nepočítej mi, pane, přikofí toho dne, kdy jsi vyšel, a David mu odpustil.“ Porovnej 3. kr. 2⁸.

Str. 109. „Velikost a slávu říše, kterou (Šalomoun) po otci zdědil, nejen zachoval, ale ještě více rozmnožil —“ nebude správně, neboť hned po smrti

Joabově pozbyl úrodnější část vlastního Edomska, kde si založil Hadad svoji říši. Vše též době pozbyl i severní dobyté země, kde si založil Reson říši Aramejskou s hlavním městem Damaškem, a králi Hiramovi II. odstoupil část Galileje. Ani jeho říše nesáhala k moři Středozevnímu. Uznával svrchovanost Egyptskou.

Str. 110. „. . . spisy, které pozůstavil, jsou to kniha přísloví —“

Jako jest žaltář sbírka žalmů z různých dob a od různých autorů, tak obsahuje dle Písma sv. kniha Přísloví sedm sbírek přísloví od různých spisovatelův a z různých dob. — Tak přísloví: „Oko, které se protiví otci . . .“ nepochází dle Písma sv. od Šalomouna, nýbrž od Agura.

Str. 113. „Rozdělení říše (975 př. Kr.)“ — spíše 933 před K. P.

Str. 114. „Již Samuel založil školy proroků —“. V Písmě sv. nikde nestojí, že by byl Samuel školy prorocké založil, že by školy prorocké byly veřejné, nebo že by měli něco s našimi školami společného.

Str. 115. „Eliáš pocházel z Thesby v pokolení Neftalijském v hořejší Galileji“ . . . dle Písma sv. LXX.: „*Καὶ εἶπεν Ἡλείου ὁ προφήτης ὁ Οεσβεΐτης ἐκ Θεσβῶν τῆς Γαλαάδ* — dle hebrejského textu: i pravil Eliáš Thesbitský z obyvatel Galaadu“ — tedy není nikde řeči o Thesbe v pokolení Neftalijském v hořejší Galileji, nýbrž o Thesbe v pokolení Gad v Galaadu, východně od Jordánu.

Str. 115. „Povolal též 450 kněží, modlářských, kdežto kněze Hospodinovy zabiti kázal.“ Dle Písma sv. „proroků Baalových 450“ a „Jezabel dávala zabijeti proroky Hospodinovy.“ Slovo „kněz“ v celém příběhu o Eliáši nikde nepřichází.

Str. 118. Astarte správně Aštera, Astarte, Ištar.

Str. 119. „Athalia zmocnila se po smrti syna svého Ochoziáše (883 př. Kr.) trůnu“ — správný jest spíše letopočet 842, neboť Athalia nastoupila týž rok jako Jehu, jenž se stal assyrským vasalem.

Str. 121. „Jonáš neuposlechl“ a str. 122. — „to když uzřel Jonáš rmoutil se —“ bylo by dobře říci: proč neuposlechl, proč se rmoutil.

„Vyrostl rychle břečtan“ = skočec (ricinus).

Str. 122. „Salmanassar, král assyrský, přitáhl a učinil poplatným posledního krále v Israeli Osea.“ Již od dob Jehu (842) byli králové israelští poplatni králům assyrským.

Str. 123. „A skorem všechny Israelity odvedl do zájetí.“ Do zájetí odvedeno 27.280 osob, zůstalo tedy venkovské obyvatelstvo z větší části ve vlasti.

„Za to pak přivedl král assyrský pohany z Assyrie . . .“ dle Písma sv. a současných pramenů nebyli z Assyrie, nýbrž pocházeli z odbojné Babylonie, Syrie a Arabie.

„Samaritané . . . byli u pravých Israelitů v největší nenávisti.“ O této nenávisti se mluví teprv po 300 letech později, a jsou to hlavně stoupenci Fariseů, kteří je nenávidí.

Strana 128., 129. udává léta panování a zároveň přesný letopočet před Kr. P.

Nehledě, že se přičítá Josafatu 26 let, kdežto dle Písma sv. vládnul pouze 25 let, že Athalia vládla 7 let a že Písmo sv. o mezivládí po Phaceovi ničeho neví, jsou veškeré přesné letopočty hodně nejisté.

Na př. Jehu a Athalia nastoupili dle Písma sv. vládu v témže roce. V 6. roce vlády Ezechiáše Judského byla říše Israelská vyvrácena. Dle toho má dáti

součet let vlády jednotlivých králů Israelských týž výsledek, jak součet let vlády králů Judských a 6 let Ezechiáše, ale ve skutečnosti činí prvý 144 druhý pak 166.

Nebo: Amri se stal králem Israele v 31. roce Asy Judského a vládnul 12 let; zemřel, a syn jeho Achab nastoupil v 38. roce Asy Judského (3. kr. 16²³⁻²⁹).

Jinde (4. kr. 14¹⁻²) se dí, že Amasiáš Judský vládnul 29 let. Nastoupil v 2. roce Joasa Israelského, jenž panoval 16 let (13¹⁰), a přežil ho o 17 let, vládnul tedy $14 + 17 = 31$ let; ale dle 15¹ panoval ještě 27 let současně s Joasovým synem a nástupcem Jeroboámem II. tak že trvala jeho vláda 41 roků.

A opět jinde stojí (15³⁰) že nastoupil Osee Israelský na trůn v 20. roce vlády Joathama Judského, o němž se ostatně dí (15³³), že vládnul pouze 16 let, a hned 17¹ čteme, že Osee nastoupil vládu teprv ve 12. roce Achaza Judského, syna a nástupce Joathamova. atd. atd.

Toť malá ukázka, v jakém stavu se číslice dochovaly, a jak pravdu má sv. Jeroným.

Str. 132. „Židé nebyli do zajetí Babylonského odvedeni po jednom, nýbrž během 20 let po třikráte . . .“ Dle svědectví vrstevníka, proroka Jeremiáše bylo odvedeno po první 3023 osob, po druhé 832 osob a po třetí (586 před Kr. P.) 745 osob, tedy úhrnem 4600 osob — a přece se udává počet vojska malinké říše Judské (muži od 20. do 50. r.) na 307.500 mužů.

Str. 137. „Daniel za Daria a Cyra“ — Cyrus vládnul v Babyloně bezprostředně po Nabonidovi (viz Ezdra 1¹) od 538—522 a Darius I, od 521—486.

Str. 138. „Babyloňané ctili také velikého hada (zloboha Ahrimana)“ — správněji Peršané v Babyloně bydlící ctili . . . , neboť Babyloňané jsou Semité, Peršané Ariji, a slovo Ahriman jest perské.

Str. 139. Výklad proroctví o 70. téhodnech není dosti jasný, poněvadž se najednou počítá dle éry od vystavení Říma, kdežto se až dosud neustále čítalo „před narozením Kr. P.“ Dvacátý rok Artaxerxa odpovídá roku 445. před Kr. P.

Str. 140. „Esdráš se svým přítelem Nehemiášem . . .“ třeba upozorniti, kdy a s jakou pravomocí Nehemiáš do Jerusalema přišel, poněvadž to nutně souvisí s výkladem proroctví o 70. týdnech.

Str. 144. „Židé pod Ptolemeovci (r. 320—230)“, lépe (320—197).

Str. 145. „Taktéž brzy stala se řečtina mateřštinou všem Židům, mezi pohany žijícím.“ Třeba vymeziti: všem Židům, pod nadvládou řeckou neb římskou ve městech při moři Středozezemním žijícím. Židé sídlící dále v Mesopotamii, Parthsku, v Médsku, Elamu, Babylonsku, Persii, Arabii, Habeši a jinde mluvili a psali aramejsky, jak mluvilo a psalo i venkovské obyvatelstvo Galileje a Judska.

„Spisy proroků a vůbec knihy starého zákona byly asi okolo 300 př. Kr. . . . na řecký jazyk převedeny.“ Správněji: Patero knih Mojžíšových bylo kolem r. 250. a ostatní knihy postupně (Ekklesiasticus teprv r. 130. před Kr. P.) na jazyk řecký od různých mužů převedeny.

Str. 145. „Antioch Veliký, král syrský, zmocniv se 203 př. Kr. P. Palestiny . . .“ Antioch III. zmocnil se sice r. 202 Palestiny, byl ale hned od Skopy, vojevůdce Ptolema V. vytlačen. Teprv roku 197. ji obsadil stále a zůstala pod nadvládou syrskou až do r. 142. od kterého roku Simon neodvisle vládne.

Str. 147. „ . . . utekl se kněz Matatiáš . . . do města Modinu“. Modin byla jeho rodná a domovská osada.

Str. 148. „Jan Hyrkanus . . . říši Israelskou rozšířil v té rozsáhlosti, jako měla za času Davida —“ není správně. Vždyť mu nepatřil ani Damašek ani mohutná říše Nabatejců, staré Edomsko, Moabsko a Amonitsko.

Za Makkabejců bylo by nutno se zmíniti o vzniku a významu Saduceů a Fariseův, kteří přece zavínili rozvrat, jakož i o náboženské působnosti knížat Makkabejských. Též schází jakákoliv zmínka o knihách Makkabejských.

Str. 149. „. . . a zavítal čas, k němuž arciolec Jakob ukázal, řka: Nebude odňata berla od Judy . . .“ Toto překrásné messiánské proroctví lřeba lépe objasniti, neboť politická samostatnost kmene Judy přestala rokem 586. Po návratu ze zajetí vykonával pravomoc velekněz z rodu Arónova, tedy ze kmene Levi, a to pod svrchovaností perskou a později řeckou. I Makkabejci pocházeli ze kmene Levi.

Mapka: Amalekité jihozápadně při Gaze nikdy nesídlili. Písmo sv. je klade vždy jižně, nejvýše jihozápadně od Mrtvého moře.

Země Hus nikdo nikdy vážně nekladl tam, kde jest naznačena; ležela jihovýchodně od Mrtvého moře.

Směr pochodu Israelitů nesouhlasí se stanicemi v Písmě sv. zaznamenanými.

Vyobrazení jsou až na nepatrné výjimky velmi primitivně provedena. Skvostnou sbírku současných ilustrací podává C. J. Ball, *Light from the East*, London 1899.

Cizí jména jsem přepisoval vždy tak, jak stojí v učebnici, ačkoliv to mnohdy neodpovídá ani duchu hebrejštiny ani češtiny.

BOŽENA BINKOVÁ.

Kterak působiti učbou dějepisnou v povahu dětskou.

▼ hlavní roční zprávě c. k. zemské školní rady o stavu školství obecného na Moravě ve školním roce 1904—1905 vytknuto, že v učbě dějepisné leckde se nedbá stránky výchovné. Fakt tento vysvětlují si aspoň částečně tím, že někteří ve snaze, by vyčerpali učivo osnovami předepsané, chvátají neunavně vpřed zapomínajíce, že právě dějepis náleží k předmětům, při nichž formální moment důležitější materialního. Neboť co prospěje nakupení i zevrubných vědomostí historických, zůstane-li srdce dětské chladno, vůle nedotknuta? — Protož užívejme učby dějepisné co nejbedlivěji ku vystižení vznešeného úkolu, jímž každý skutečný paedagog prodchnut, ježž na nás vznesly i zákony školní žádajíce, bychom dítky vychovávali ku mravnosti a nábožnosti, pěstili přímý, šlechtný charakter, budili smysl pro obecnost a lásku k vlasti.

Dějiny předvádějí nám člověka. Učí nás poznávati ho. Nazýváme je zrcadlem, v němž každý z nás spatřuje obraz vlastní, ač jeví nám žití a snahy, chtění, tužby a zápasy jiných. — Zoveme je světlem, jež objasňuje poměry politické, společenské i ethické za různých období. Slují i klíčem, jež odemyká minulost, abychom jí porozuměli časům přítomným a správně usuzovali o budoucích. — Jsoutě dějiny též učitelem předvádějícím vzory všech ctností, rozněcujícím k následování; — učitelem, netoliko jednotlivcův, ale i národů podle slov Písma: „Spravedlnost zvyšuje národ, hřích bídný jej činí.“

Úkolem formálním učby dějinné jest, aby soudnost dítek tříbena byla, jich city šlechtěny, vůle posilována, povaha tužena. Eminentní to její význam! — Dějiny budí myšlenky, vybízejí k úsudkům. Předvádíme žákům příčiny a účinky, život, snažení a smrt; vznik, rozvoj, zkázu. — Mládež patří na velikost, krásno, šlechtetnost, na vznešené mety a výkony podivuhodné v lidském zápolení; — poznává však i neřesti, skutky hanebné průběhem dějin. A jako zavrhujeme nízké a podlé, nevyhnutelně i potřebno, by mladá srdce rozechřívala se pro vše uslechtilé a vznešené. V rukou učitelových tu ovšem, by vzbuzoval buď hnus a odpor, nebo zalíbení, souhlas, úctu a nadšení, by stal se mládeže vůdcem bezpečným a nikoliv snad kamenem úrazu. — „Historie“ — dí slavný náš Komenský — „bude tu sbírkou příkladů pamětihodných, posvátných, hodících se ku vštěpování náklonnosti ku ctnostem a vystříhání se nepravostí.“ — Nepřestávejme tudíž, jak již zmíněno, na tom, by city toliko rozněcovány byly; ale obraťme je v úmysly a předsevzetí. Vyučováním nutno vzdělati v mládeži vůli, by snažila se neunavně po dosažení dobra, zla pak se varovala každým způsobem, byť vyžadovalo toto počínání sebezapření mnohého, ba obětí. Dítka jsou schopny obětí, i heroismu; třeba jen návodu, kdy, čím a kterak jej projevit. Unášející příklad dějinný — dětem oči jen září, a jak byste slyšeli tlukot rozechvěných jich srdcí. Tu pospěšme kořistit pro výchovu praktickým užitím, aplikací na život dětský! Tím sílí se charakter, vzrůstají zásady — stavíme blažené budoucno dítkám nám svěřeným. V takových chvílích slastno být učitelkou . . .

Zbytečna byla by otázka, které ctnosti učbou dějepisnou pěstiti lze? — Jsouť to všechny, bez výjimky. Nevylučujeme proto žádné ze svého programu!

Podle předpisů platných probíráme ve škole měšťanské kromě dějin užší i širší vlasti dějiny světové, ovšem v obrazích; učíme i dějinám místním, a přeužitečno, seznamujeme-li žactvo i s nejdůležitějšími událostmi časovými. Žáci si takto zvykají hleděti otevřenýma očima kol sebe, míti účast i v tom, co jest, a nejen, co bývalo. Nepodcenitelno, ač snad nedoceněno dosud, nabádati mládež, by pátrala po dějích vlastního rodu. Neví mnohé dítko, kdo, čím a odkud byl jeho děd.

Vzhledem k obrazům historickým snažívám se, bych předváděla je dívkám co nejbarvitěji, aby zájem jejich byl upoután a tím připraven mravní úspěch. Odezírám, pokud lze, od zaznamování válek. Kde se pomlčeti o nich naprosto nedá, nežádám zevrubného popisování, byť v učebnici pojato bylo. Neníť úkolem naším, učiniti z dívek snad amazonky, Vlasty, ani jinak v nich pěstovati výbojnost, svárliivost, neústupnost, panovačnost a sobeckost. — Právě poslední doba bohata úkazy, kterak zvláště srdnaté ženy (tak Berta Suttnerová) zasazují se vlivně o zabezpečení míru světového, míru národům. Nechť porozumí již útlá mládež, že daleko cennější vavřínů válečných jsou vavříny poctivé práce; kterak pílí, vytrvalostí, důmyslem hledati úspěchův a nikoliv pleny bitevními. Mimo to neradno vyličovati triumfy vítězů příliš vábně. V každém tom vítězství zároveň i pokoření protivníkův, a jak často jest v právu přemožený a vítězství dosaženo toliko převahou fysickou, nebo snad dokonce prostředky nectnými! Jaká tu zásluha? — Pošlapává se mnohdy vše ušlechtilější hnutí srdce lidského jakoby u výsměch humanitě, lásce bliženské . . . Tu příležitost přehojná k buzení soustrasti s trpícími, uhnětenými, podmaněnými v lidstvu. Nechť všechněm nám přísluší tytéž nároky na svobodu, volnost, vývoj a moc! Vyličují-li se hrůzy válečné, revoluční, děj se to pouze za účelem,

bychom dívky přesvědčili o zhoubnosti skutků násilných. Nechť záhy mládeži vštipen odpor vůči křivdám, jež páchají národové i jednotlivci na slabších, byť pohnutkou byla vypínavost, hrabivost neb nesnášlivost jakákoliv — snad i bratrovražedná. Nechť v ošklivost pojmu dívky všecku necitelnost, bezprávi, ukrutnost! — Dobře tu působí v mysl dětskou, ukážeme-li jim přsmutné následky rozvratů válečných. Co tu bídy a žalu v rodinách, co utrpení, co zkázy na vymoženostech hmotných i duševních! Příkladů skytají nám dějiny přehojně; tak vzhledem k domovu: pád říše Velkomoravské, Tataři na Moravě, války husitské a českouherské, válka 30letá. Doklad pro stručnost toliko jeden: Od r. 1420—1470 zpustlo na Moravě a v Opavsku, jak sděluje „Selský archiv“, pohromami válečnými na 400 osad. V kraji našem (Hranickém) zanikla tím způsobem vesnice „Na Horách“, Jurikem založená. Čeho dosáhla píle a námaha staletá, podlešlo svěřeposti škůdců nelítostných. Toť ničení pokroku, blaha a bytí lidského!

Že doby bouřlivé vykazují se přčetnými skutky vlasteneckými, nedá se ovšem upříti. Užijme tudíž této světlé jich stránky ku pěstění chrabrosti lásky k vlasti a národu! Nechť nehlásá historie ani našemu dorostu marně o všech těch Muciích, Horaciích, Leonidech: obětavost, horoucí láska k vlasti, neohroženost dali hrdinové ti vesměs na jevo; avšak: byli v defensivě; to jaksi zvyšuje naši úctu k nim. Offensiva již povahou svou zbavuje přčasto hrdinství idealnosti.

Moje žákyně vyprávějí rády a s nadšením, kterak Karthaginky obětovaly záchraně vlasti — své vlasy; než i Anna Náprstková, Božena Němcová, paní Riegrová jednaly vlastenecky, ač rozvíjely skvělou, požehnanou svou činnost u věcech míru.

Naznačila jsem své stanovisko: jsem pro vše, co kulturu podporuje a nikoliv boří. Vedu žákyně k tomu, by postup a rozmach vzdělanosti u vývoji lidstva poznávajíce, učily se ji oceňovati a si jí vážiti. Přispívát zajisté ku mravní výchově, podrobuje-li se mysl dětská dojmům zjemňujícím, jichž dějiny kulturní skytají. Jest v tom zahrnuto též jádro výchovy aesthetické. Dívky zamilují si krásnem i dobro; a bez dobra ani pravého krásna. —

Žel, že i dějiny kulturní jeví leckterý moment neutěšený, ba děsivý. Leč úlohou naší není, bychom ukázali mládeži vše, co kdys a jak bývalo, nýbrž jest nám při veškeré věrnosti historické tomu jen učiti, čím netrpí ethický moment výchovy.

V posledních letech zavládá znovu směr, jenž abstrahuje od probírání dějin starověkých ve školství obecném. Neprávem! Dějiny lidstva bez starověku — budova bez základu.

Nepřeji jakémus snad upřílišení v anticismu, však zželelo by se mi vděčných těch námětů z historie starověké, byla-li by nám odňata. Počátky lidské vzdělanosti, její přechod od národa k národu; tu podnikavost, důvtip, vytrvalost, tam láska k vědám a umění; tu zbožnost, bohabojnost, stálost u víře zjevené, onde občanská věrnost a obětavost. — Některé příklady: Dívky slyší o Krésovi; — jímá je vrtkavost štěstí pozemského. Důsledek: nebažiti po slávě a majetku, ale po statcích trvalých. Poznávají Solona — vzor moudrosti, uvědomělosti vlastenecké; Tella — vzor občana a hlavy rodinné. Kleobis a Biton zobrazují oddanost synovskou, cenu blažené smrti. Illiada předvádí dívkám Andromachou vzor pečlivé hospodyně, vy-

kouzující manželovi šťastnou domácnost, útulný krb, kde znavenému kyne milé osvěžení. — Z Odyssey vhodný fragment: pohostinství Faiáků na Kerkyře, kdež Nausikaa, královská dcera, je učí, kterak neštítiti se práce, ani drsné. A což rovněž důležité: nejprve vykoná práci, načež oddá se pobavení, a to formou ušlechtilou. Čtnosti výsledné: pracovitost, svědomité konání povinností; — záliba v zábavách mravných. (Hra míčem osvěžuje ducha i tělo: „Zdravá mysl ve zdravém těle.“) Odysseus, jsa dlouho zmítán po moři, má jedinkou ještě horoucí tužbu: z daleka totiž spatřiti dým vystupující z domova a pak umřítí. Jak dojemno! Než skledá se s chotí Penelopou, která přes všechny nájezdy zachovala mu věrnost. Dítky vidí též péči o zdárnou výchovu synovu, k níž povolán Mentor. — Povznášející jest obět Kodrova za vlast. — Mládež uvažuje o přednostech výchovy athenské proti spartanské, oceňuje vzdělání duševní, záslužnost práce. Jsou však i spartanské vlastnosti příkladny: úcta ke starému věku, střídmost, mluva „lakonická“. (Jak chovají se žáci v podobných případech? — Čeho dbáti?) — Dále vynikají: osvícenost a spravedlnost Sokratova, Demostenova vytrvalost. Sestry Alexandrovny jemu samy pořizovaly oděv. — Jak prospěšna secvičenost v tak zvaných ženských pracích ručních! Netoliko, že mnohým dívkám stává se zdrojem obživy, ale i v rodinách bývá velevítána pro hojné úspory stále z ní plynoucí; a posléze: jaká samostatnost ženy bez důkladné znalosti v oboru tomto právě ženském?

U Římanů skvěje se Veturie, jež obětuje za vlast syna; neméně však Kornelie, ana vlastní zdárné syny odchovává. Kornelie — moudrá matka. Kde dobré matky, všecek národ zdatný! Kornelie i vzpruhou, zvláště dívkám, kterak nelnouti ku věcem pošetilým, vystříhati se ješitnosti, nedbati lesku, pozlátka, uznání blahových. Kornelia toliko hodna, by slula „matkou Gracchův“, světlých to majáků v nezištném boji zpráva spoluobčanů.

Fabricius září svou poctivostí. Se zálibou citují žákyně výrok Pyrrhův: „Spíš slunce se vyšine z dráhy nebeské, než Fabricius vybočí z cesty poctivosti!“ — Slova okřídlená působí velepříznivě v duši dětskou; pročež zachycována buďte netoliko pamětí, ale i písemnou snůškou, jež bude kdys milou vzpomínkou na blažená léta dětství, i podnětem ku vzletu novému již již snad umdlévajícím

Dítky stopovaly rozkvět světové říše Římské, patřily s úctou na čtnosti občanské za prvých dob jejího trvání, sledují rozmáhající se sobeckost a s ní úpadek mravní i náboženský, jenž ubíjí tehdejší společnost. Spravedliví oné doby prahnou po nápravě, po vykupiteli. A tu sestupuje Spása světa, Pán všehomíra, oděje se chudobou, zneuznáním. Učí lásce, jež přemáhá vše, dobře činí i nepříteli a jemu odpouští, učí nás trpělivosti, mírnosti, pokoře, čistotě Hle, nejvznešenější a nejučinnější vzor — Přítel dítek!

Křesťanstvím postaven člověk na roveň člověku, padla pouta, jež dosud jej svírala. Matkou Boží povýšena žena na bytost muži rovnocennou. Toť emancipace nejpronikavější v historii lidstva! —

Následující věky, jakoby ozářeny gloriolou, skýtají mládeži nepřeborný poklad nejvyšší dokonalosti pozemčanům dostupné. A dítky s nadšením slýchají o rekovnosti prvních křesťanů, mučedníkův a vyznavačů; dopínají se vlastní výše na světlych jich postavách.

Nové a nové ideály vynořuje středověk, odhalují dějiny naše! — Ze školy obecné donášejí si žáci již zásobu poznatků, jež nyní jest rozšířiti, obohatiti.

Nepopíratelnou cenu jeví tu vše, co průběhem času dospělo v lidovědu. Pověsti a báje, zkazky i písně, pohádky, přísloví, vše ta poesie, ten um a ta moudrost po našich předcích zděděná nechť sroste s mládeží naší! Nechť dorost náš učí se cítiti, mysliti a žíti po slovansku, národně, česky! Nechť žáci naši všichni jsou „našimi dětmi“, jak Bartoš je líčí tak srdečně!

Jest potřebí povah silných, ryzích národu našemu, jež dovedly by se rozohnit pro věc českou v každý čas, jež čelily by sebevědomě vzrůstajícímu se kosmopolitismu a internationale v řadách našich a národní blaseovanosti právě v inteligenci. Českost kéž neukládá se pouze do museí a časopisův, ale kéž obrodí všecek veřejný život náš!

Netřeba proto snad cizího zlehčovati nebo si nevšímati; nikoliv: „Úctu dej cizině, lásku vlasti! „Láska tato však skutky se projevuj a — buď důsledna! —

Připomínám tu liché vlastenčení některých z našich dívek. Dokud česká škola je v loktech hýčká, jsou národovkami — city a slovy; jakmile však překročily školy práh — neřku: vstoupily u vír života, — skutek utek. Kouzlo cizoty je omamuje. — Tak nejednaly Češky našeho středověku, nejednala Drahomíř-Dagmar . . . Čemu však se diviti? Nezříme-li v dějinách podle železného a zlatého krále — Miloty? — Než: „Svůj k svému a vždy dle pravdy!“

Vraťme se k dávnověkosti naší!

Na prahu takořka éry historické spatřujeme mohutné dvě postavy. Palacký nazval je prvními spisovateli slovanskými, žáci naši je ctí jakožto sv. bratry Cyrilla a Methoděje. Památka těchto dvou velikých Slovanů snad účinněji ještě by vynikla, kdybychom dítky přesvědčovali, že věrovestcové naši, vykonavše apoštolské své poslání jazykem slovanským, zabezpečili předkům našim čestné místo mezi národy kulturními a zachovali nám národní samostatnost a jazyk, takže zásluhou jejich neutonuli jsme v moři germánském jako bratři Polabané.

„Slavme slavně slávu Slávů slavných!“

Doba Rostislavova, říše Velkomoravské zapsána buď písmem nehynoucím v srdce dětská, rovněž zlatá doba dějin českých za Otce vlasti, Karla Čtvrtého!

Naše dívky však se ještě pozastaví v zádruze české, kdež vábí je ornament, vyšívky, úprava domácnosti. Tehda i podivují se věhlasu Libušinu, vědomostem jich sester.

Později se učí od ženy vzorné: sv. Ludmily, jež rádkyní byla moudrou manželovi i synům vladařům, jež odchovala nám „dědice České země“ a dokázala, jak pojití bázeň Boží s láskou k bližnímu. — Dívky seznamují se s pečlivou Střezislavou, matkou sv. Vojtěcha, poznávají rodinný život na Libici bílé.

Dúbravka a Mlada Přemyslovna kráčeji odhodlaně ve šlépějích prabáby své, prvá získavši národ Polský víře Kristově, druhá pak jako zakladatelka a abatyšce kláštera v zemích českých, jež s jinými záhy proslul šířením tehdejší vzdělanosti.

Do století 13. nejvýše mezi vrstevnicemi ční — veliká sebezapřením a obětavostí — blahosl. Anežka Přemyslovna. Milejší jí závoj řeholní nad korunu císařskou. „Jen kdo nad sebou vládne, je opravdu svoboděn!“

S láskou pohlízejí dívky k trpitelce na trůně českém, vlastence velkodušné, neohrožené Elišce Přemyslovně. Ji slyší s Vocelem pěti: „Svatá světla! odkud putujete, odkud vede ruka Boží vás?“ a: „Větry, k vlasti milé spěchající, pozdravujte hroby otců mých —“

Vzorem smířlivosti jest kněžna Vilpurka, jež rozvaděné bratry usmířila vlídnou, umírněnou řečí. Kéž přičiňují se žáci naši, by šířili snášenlivost ve svém okolí: již nyní ve škole, doma v rodinách, později za všech poměrů. I vlídnost třeba školou pěstovati; jesti zajisté mnohdy jediným člověka doporučením, kde nelze nahlédnouti hlouběji. Vyzbrojme školní mládež, seč jsme, uhlazeností mravů tak dalece, by odnesla si ze síní školních zdvořilost — ale nelíčenou —, skromnost, ústupnost — kde ovšem místna!

Johanka z Rožmitálu, věhlasná manželka krále Jiřího, jest nejrekovnější královnou českou. Od ní se učtež dívky, kterak žena, třeba-li, i mužské dílo koná, aniž se stává mužatkou.

S úctou zří mládež ku všem těm statečným paním věku onoho, k uvědomělým ženám a výtečným hospodyním století následujících, z nichž nad jiné slyne Polyxena Lobkovská jak ušlechtilou vzdělaností, rozšafností a lidumilstvím, tak i statečným hájením víry a církve.

Byly tenkrát pro Čechy bolné časy, těžké chmury se skláněly nad vlastí; přetruchlé doby i dříve již trvaly. Než nezapomeňme, že jako vychovatelům upřímným, opravdovým není nám znovu drásati starých ran, ale seč jsme spravedlností všestrannou a láskou, věností ku všemu, co naše, pečovati o to, by žáci poznali veškery povinnosti své, by učili se je i konati, a pak umírněností a láskou zažehnáno snad bude nebezpečí, jež hrozí době naší rozvraty politickými, socialními i náboženskými!

Ještě jedno mi zbývá!

Palacký pravil: „Kdyby Rakousko nebylo, museli bychom je utvořiti.“ — I tato črta byla by kusa, nečerpáno-li z přehojných příkladů, jimiž oplývají dějiny naší říše, nevzpomenuto-li pěstění lásky k širší vlasti a rodu panovnickému.

Proletme řadou skvělých zjevův od založení Marky Východní až na naše dny!

Přednosti Babenberků již jejich přijmí věští. Osvíceností šíří blahobyť doma, věhlasu nabývají v cizině. — Z dob Habsburků pak toliko naznačím: zbožnost a spravedlnost Rudolfa Habsburského, praotce nejjasnější dynastie naší; Fridricha Sličného poctivost a věrnost ve splnění slibu, lásku, jež s bratry jej víže; osvícenost Rudolfa IV., Zakladatele; chrabrost Maxmiliána I., posledního rytíře, — jeho prozíravost; Karla V. úctu k matce choré; Rudolfa II. mecenášství; hrdinskou obranu říše proti Tůrkům — Mikuláš Zrinský, princ Eugen --; Marii Teresii jakožto matku národů, vzor důvěry v Boha, pevné vůle, přímé povahy, veselé mysli, vděčnosti, píle a svědomitosti; Josefa II. — filantropa (koncentrace: „Jak »babička« dostala tolar od císaře Josefa“); Ondřeje Hofra, jeho oddanost císaři, jeho pravdomluvnost; milosrdenství Ferdinanda Dobrotivého. Co pak se týká vznešené osoby slavně panujícího mocnáře našeho, nechť poznají žáci vše během let školních, cokoliv zdebí šlechtnou povahu Jeho Veličenstva, činí ji všem národům říše drahou a úctyhodnou. Sestaví se tak vzácná stupnice ctností, mezi nimiž snad jedinká z dříve jmenovaných neschází. — Příležitosti k seznamování se životem a zásluhami nejmilostivějšího císaře a krále vy-

skytuje se četně i mimo hodiny dějepisné; tak ve dny památné, za četby a přípravy prací slohových.

Nedávno doslechly žákyně moje, že Jeho Veličenstvo zavítá letos k nám do Hranic. Přirozeně vyvinul se z toho rozhovor o dřívějším dvojím pobytu Jeho Veličenstva ve městě našem. Tu hlásí se kterás žákyně: „Prosím, ví to již císař pán, že máme v Hranicích české školy, vodovod, plynové osvětlení a nový most? — Ejhle! Toť uvědomělost národní i místní patriotismus s láskou k zeměpánu něžně spojený.

S utajeným dechem též naslouchají dívky, kdykoli jim vypravuji o velikodušnosti paní z domu Rakouského. Příběhy toho rázu jako ty působily v povahu dětskou zvláště příznivě, dotýkaly se zvučných strun mladých srdcí. — Že na př. císařovna Karolina Augusta byla tak dobročinná, že měsíčně i 20.000 zl. rozdala, uvedlo žákyně v úžas. Když ale zvěděly, že císařovna se zřekla i dvorního cukráře, by tím vydatněji ujímala se chudých, některá sotva chápala . . .

Na konec želám: Budme vychovateli! Učíme-li dějinám, neb jinému čemukoliv, řídme se vždy podle hesla: „Důležité pro člověka, co ví; důležitéjší, co chce!“

VOJT. SRBA.

Vlastenecká dějepřava na školách národních po Moravě.

Vincenc Brandl, učenec Moravský, vážnou dí pravdu napsav kdysi tato slova: Není lhostejno, zdali národ má minulost slavnou nebo neslavnou; vždyť minulost slavná je ta pochodeň, na které svíce nadšenosti vždy a vždy znovu se může rozžáti. A nadšenosti třeba při všech snahách vznešenějších. Milujeme jen, co nadšenost v nás budí; pravé lásky bez nadšenosti nebylo a nebude. I láska k vlasti roznítí se v nás jen tím, že vlastní a národa známe **minulost** a o bývalé **slávě** nabýváme vědomí. Proto také nepřátelé národa kteréhokoli všemožně usilují o to, by tomu národu zostudili minulost, kterému vzítí chtějí budoucnost.

Národní učitelstvo moravské svatou má povinnost, v srdéčka dětí moravských vštěpovati lásku a úctu k vlasti moravské, a to na základě její minulosti slavné, ba přeslavné. Podkladem technickým je, co obsahuje tímto směrem čítanka ve školách obecných vydání trojdílného.

Co je tam o **slavné** minulosti vlastní naší moravské, a **kolik** je toho?

Nežli na tuto otázku odpovíme, uveďme si na paměť, **jak** se dějepisné články tvoří, jdouce při tom až k samým zřídům. Při tom drahování ať nás vedou slova jiného učence a vlastence moravského, jenž ohromnému zástupu posluchačů takto mluvil: Lidí **samostatně** **myslicích** jest na světě velmi velmi pořádku. Vyložím věc obrazem. V naší soustavě sluneční jest jenom **jedno** **slunce**, **jež** **svítí** **samostatně**, tělesa soustavy ostatní, jež „také svítí“, svítí jen **odleskem** toho slunka jediného. K tomu slunce vesmírem kráčí **cestou** **svou**, všecko ostatní jde **za** **ním**. Podobně se má v oboru **všeho** vědění. Sluncem je tu genius, první myslitel samostatný,

— a těch jak řečeno lidstvo má jen málo, — a kam jde takový ten myslitel, jináč „autorita“, tam jdou všeci ostatní za ním . . . Ale ne všechno, co takový učenec napsal, sám namyslí, sám prozkoumal; mnohou věc o d jiného přijal, a jen dále podává. A tu pozorujeme, že i největší geniové a myslitelé pobloudili, a jsouce pokládáni za autority — překazili na dlouho poznání toho, co jest lepšího. . . . Studentovi na universitě jest takovým sluncem-autoritou jeho professor, z těchto studentů nastalí učitelé na středních školách budou autoritami gymnasistům, realistům, čekancům učitelským, a vyšší z průpraven učitelé na školách národních mají být zas autoritami těm drobným i hrubým žákům venkovským, lidu, národu . . . Dokud myslitel, autorita, hlásá čirou pravdu, dobře s inteligencí a národem; ale běda, přeběda, slunce-li kráčí cestou bludnou. Nynější shon po zisku a slávě směrem jedním, a opačný sklon k požitku a — pohodlí směrem druhým nedopřává lidem, a kdyby jak nadaným, ani chvílenečky, by — přemýšleli; všeci všemu věří na slepo, všeci všechno bez tříbení všelikého opisují do slova.

Myslíme, že tak k jasným slovům výkladu netřeba. Leč přece nás neobolí,*) bychom neučinili „časové“ poznámky. Učitelstvo národní horuje dnes pro akademické vzdělání; jen v universitních studiích vidí vrchol všeho lidského vědění, jen od kathedr universitních čeká sankce svého poslání národního.

Nebude na škodu, když laskavý čtenář u sebe rozváží, jaké mínění o „vědě té“ universitní mají němečtí myslitelé, kteří na svět hledí bez brýlí (rozuměj; bez fráží a hesel.)

Zdravotní Rozhledy, 1906, č. 4. a 5. mají toto. Bedřich Paulsen: Hledati štěstí a slávu v pivě, jak činí hrdinové akademičtí, . . . znamená pro vzdělaný svět zrovna takovou zpustlost života, jako jinde — pít kořalky. Může-li „kandidát vědy“ co vznešeného a velikého s vážností a chutí provést, když den ze dne od rána do večera vysedává v dýmě tabákovém a v krčmách, odkud na konec domů odnáší hlavu prázdnou a zatemnělou? A zas Bedřich Nietzsche: Jak mnoho mrzuté těžkopádnosti, belhavosti, vlhkoty, šosáctví, jak mnoho piva je v německé inteligenci! Jak je vůbec možná, že mladí mužové, kteří „zasvěcují“ život cílům nejduševnějším, v sobě necítí instinktu sebezáchovy ducha a pijí ve dne v noci pivo? Duch Němců (a jich nohsledů) — je nízko udržován pivem a novinami . . . Výhradně německou otravou jest otrava celé (vzdělané) Evropy alkoholem, jehož nejbujnější pařeníště jsou — university! —

Že „naše“ universita tam těm německým „v této věci“ nezádá, dokázal dopis Národní Politiky na podzim loňského roku, jímž se Brněnští hospodští vyzývají, by jen udatně se domáhali „druhé české“ university a nedali si ujít ohromného výdělku, jež jim přinese „raffinované živobytí“ pánů studentů a p. t. profesorů!

Hospoda rozhoduje o universitě. Už je učeň nad mistra.

K tomu přelíbeznému obrázku universitnímu laskavý čtenář — učitel ať si přimyslí, co zasloužilý kolega Kálal napsal o těch, „blahodárných“ účincích, jaké pivní alkohol má na ducha „vědou“ se zabývajícího, podryvaje mu stud, niče svědomí, mata všelikou soudnost.

Co lze očekávati v životě pospolitém, čeho se naděješ na poli vědeckém od muže, jenž nejkrásnější léta věku svého takto se „k svému chlebu“

*) Čech z království by tu psal: nemůžeme přenést přes srdce = übers Herz bringen.

připravoval?! A co vidíme, co kolem sebe cítíme? Právě tyto stvůry chtějí býti všemu světu „sluncem“, a terorismem nejbrutálnějším žádají, by všeci táhli jen za nimi. V takových rukách je dnes osvěta, věda, vzdělanost!

Toto bylo předem povědět, než úkol projednáme přes to, že obtíží skoro nadlidských v cestě mu stojí. Obtíže ty zavaluje všem ideálním snahám vůbec, tak i moravské vlastivědě zvláště moderní servilnost vůči autoritám „uznaným“, pak pohodlnost v naší přirozenosti vězící, a nejvíc zběsilý terorismus těch, co vládu a vůdcovství na se strhli.

Osvojíme-li si opravdu Brandlův názor, z kraje tu položený, překonáme snad všechny tři obtíže, právě načítané.

Tedy co víme o slavné minulosti naší drahé Moravě, či lépe řečeno, z odkad něco o ní víme? A nebo ještě jinak: na čí autoritě spočívají dějepisné články čítanky naší trojdílné. Běda nám, běda dětem moravským, jestli autorita tato pobloudila, běda nám, běda dětem moravským, když myslitele šlechtěného, jenž bludy odhalil a pravdy se dopídlil aneb neznáme, aneb zavrhneme.

Z toho co o Moravě čteme v čítance trojdílné, rozhodně dlužno tvrditi, že pisatelé článků dějepisných nedrželi se autority spravedlivé, nýbrž autority, jež „neprozkoumala, co z jiných, vypsala.“

Upozorňujeme na uvarování nějakého nedorozumění, že nám v této rozpravě běží jen o historické pravdy nejstarší. Jen v těch jest Moravanů sláva zahalena! běhy pozdější a „známé“ obsahují jen trpkost a neslávu.

Co do dějin Českých články čítankové stojí více méně na výzkumech Palackým pověřených. O ty nám až tak neběží, a pak Palacký se starožitnostmi slovanskými ani nezabýval. Co do dějin však moravských, tu nepopřene znamenat autoritu Šafaříkovu ze známých jeho „Starožitností.“

Šafařík ve věcech nejkritičtějších držel se — Filza, Němcíka. Libušiným nechvalno nám v Němcech získat pravdu a označeno tudíž jeho autorství až nazbyt. Německý dějepyt vyznačuje se těmito „dogmaty o Slovanech: 1. Slované přivandrovali do střední Evropy z východních krajů daleko za Vislou řekou a za Karpaty horami.

2. Stěhováním národů Slované jsou vtlačeni do praněmecké Germanie až v pátém a šestém století po Kristu.

3. Římané válčice před Kristem v Gallii, po Kristu pak s celou střední Evropou podunajskou Slovanů ani okem nespátřili, ve svých letopisích ani slovíčkem nevzpomněli.

Pod nátiskem takových dogmat dějinami Slávů krouť se ovšem divně a jináč. Šafařík drže se Němců statečně pomohl krouť také. Aby věci zejména staromoravské byly ještě pokroucenější Šafařík vtiskl moravským starožitnostem ještě i tu tvářnost politickou, která se vyvíjela teprva v druhém tisícletí po Kristu: pořád a ve všem jen Češi pražští vystupují v popředí, jak kdyby od prvopočátku jen oni byli bývali národním a politickým střediskem, jen oni mohutným a směrodatným od jakživa činitelem dějin našich moravských.

A přec je na sta letopisných, dobrých a neklamných zpráv, jež i těm dogmatům německým i tomu názoru Šafaříkovu venkoncem odporují, je neodvolatelně vyvracejí, starožitnosti moravské docela jiným a to přeslavným světlem ozařují, a my ostáváme jen s úžasem hledět, proč t e ě h t o z p r á v nikdo nezná, nezkoumá, a jsou-li kým už prozkoumány, proč t o h o m u ž e

nikdo se nedrží, zkrátka proč inteligence slovanská dělá, se tváří a staví, jak kdyby o ničem nevěděla?!

Či si netroufá? Či nechce? Či nesmí? Člověkoví rozum stojí, odpovědět neumí. Můžeme mít úctu, ba úctu velkou k svým mužům věhlasným, co by ne; ale úcta ta nekáže, papouškovat do nekonečna, v čem pobloudili, tím méně dovoleno, jejich omyly a bludy napořád vtískat v myslí a v srdce naší mládeže, již povinni jsme vésti „z poznání slávy v nadšení lásky vlasti milené.“

Okolí Pražské, pravá to pravlast pravých potomků Čechových a bratří jeho, není a nikdy nebude Moravanům za ideal jejich vlasti; to ne! To nedokázal Šafařík, to nedokážou ani čítanky, od rodilých Pražáků zrobené. Strojená a až tuze průzračná tendence trojdílné čítanky, — jejíž II. díl má o Moravě článku jediný (145 a to ještě na zcela mylném podkladě zosnovaný), za to o Češích až šestnáct, a jejíž III. díl zná cosi povídat o říši velkomoravské jen v článku 166. v ostatních pak vystrkuje jen a jen Čechy, sobíc jim proti vší pravdě historické i Sáma, velkoknížete moravského, — to budí v dětech moravských jen odpor proti těm, kteří po způsobu prušáckém na úkor pravdy se roztahují a přes moc jakési nepřirozené „vlastenectví“ štěpují, kde to nepatří, a kde se neujme na věky. Máte Morava o své minulosti více a skvělejších tradicí v lidu zachovaných, než se tam té hrstce Čechů kolem Prahy zdá.

Odbudem toto „čechizování“ veleslavných dějin staromoravských slovy šlechtetného badatele moravského, který ze starých a nejstarších zpráv šemitských, řeckých a římských pravý stav předhistorického Slovanstva v Evropě vystopoval a pletivo německých bludů, na potupu Slávstva namyšlených, zpřetrhal. Píšeť v stati o Mojzírovi II. toto:

„Velmi chvalitebná jest to věc, vlast svou nad jiné milovati a oslavovati, ale nikoliv na újmu druhé. Když bratří naši Češi tehdejších (rozuměj moravských) poměrů politických neznají, mají si dát práci je vyzkoumat, ne však beze vší rozvahy veškeré staré podniky a to proti výslovnému znění pramenů „Čechům a (v starém a pravém smyslu, to jest těm potomkům Čechovým kolem Prahy se nasídlivším) připisovati, anať se na konec pravda, a následkem toho jejich jednostrannost a sobeckost ukáže.“

Ostatek, kdyby čeští dějepisci, jak sluší na učence, Moravě dali podle pravdy místo patřičné, více chvály a slávy by na ně zazářilo z této i pro ně říše mateřské, nežli z toho, že zrovna jako Němci všude jen Němce, oni zas všude jen ty Čechovy potomky vidí, jiným čeledím pobratimským všechnu jsoucnost a znamenitost upírajíce.

A teď ukážeme podrobněji, kolik nepravdivých, novějších, od vědy německé nezávislým bádáním vývrácených výpovědí čítanka trojdílná v sobě obsahuje.

Čl. 141 d. II. má: Dle staré pověsti přivedl praotce naše do této země vůdce Čech.

To ovšem má svou platnost pro školní dítky v království. Ale jakým to asi dojmem působí na děti naše moravské, které z domácího podání dobře vědí, že Morava od praotců dnešních Záhoráků, Slováků a Bojů až daleko do jižních Čech mnohem dříve byla osídlena, nežli se Čech v krajině kolem dnešní Prahy mezi ně pohostinu nastěhoval?

Dále v čítance stojí: Přišli . . . od východu.

Tot nepravda dle „staré pověsti“, toť nepravda dle pramenů dějinných čili dle slohu historického. Nepravdu tuto čl. 164 v d. III. na šíř rozšlapuje klada, že Naši předkové přistěhovali se do Čech — že do Moravy zas nic, to se ví — z původní vlasti slovanské, jež byla na sever i na východ od Tater v širých rovinách polských a ruských.

Jest-li pak si čítanková komise uvážila, co tam postavila, jakého čistého bulíka německého pověsila dětem na nos, těm dětem, co nevinnými dušičkami svými mají učitelovi věřit na slovo?

Stanovme na chvílku po německy, že to milé stěhování dělo se v 5. a 6. století po Kr., ale připomeňme si zároveň, jak venkovský lid houževnatě se drží svého nářečí. Když jsme tedy tak pozdě přivandrovali od toho východu, z té Polsky a z toho Ruska, čím je to, že nemluvíme ani nářečím polským ani nářečím ruským? Miklošič, Geitler, Gebauer, slovem všichni jazykoznaenci, ba již zvěsti Tacitovy a Caesarovy nad slunce jasněji dosvědčují, že zejména podřečí Bojemské a Suévské, rozhostěné po západní Moravě a po jižních Čechách razí do chorvatštiny j i ž n í. Nezapřená a víc než tisícletá tomuto nářečí vlastní značka je přehláska ê za â čili ě za a, a to nejen po měkkých souhláskách (č š ž jak v nynější češtině), nýbrž za stara i po souhláskách tvrdých — trěva za trava, brět za brat[r]. (Viz Geit. Fonolog.). Stáří této výslovnosti dosvědčují Římané. Caesar nám zachoval zádružní název vergobretum, což znamená po našem vrcho—brat—ství a poukazuje na výslovnost starochorvatskou verho-brêt-. Nebo římský tvar Suévi; to není nic jiného, než pozdější na východní výslovnost rekonstruované Suâvi Svâbi něm. Schwab-en, a zase v tom jeví se chorvatská výslovnost, neb stojí u za tvrdé l, a ê za â. Jen srovnej jihoslov. Vuk za Vlk, ba i jihočeské teky za taky.

Než spějme k důvodům dalším. Čítanka II. d. výslovně uvádí příchod Čechův „dle staré pověsti“. Od východu milý Čech táhne dle náhledu německého, dle Filza, dle Šafaříka, ale nikoli dle této staré pověsti, která tomu ději byla přec bližší, nežli vyjmenované právě dějekujci. Dalimil, co tu starou pověst zachoval, vyvádí Čecha z Chorvat, země to v starém Srbsku, a brodí ho třemi řekami. „Dle staré pověsti“ Čech tedy přišel od jihu, přišel z tamodtud, odkud mnoho věků před tím došli i obyvatelé dnešní Moravy a soukmenovci jeho. Pulkava zachytil pověst, že Čech se doma dopustil mužobojstva, a uhýbaje pomstě, nejspíš té n a j i h u z n á m é k r v i n ě (viz J i h Chocholouškův) hledá daleko, daleko úkrytu, kde by ho nehledali a nenašli. Proto táhne s sebou i šestero bratří svých, rozuměj příbuzenstvo své krvině propadlé. Přebředl skutečně tři řeky, Sávu, Drávu, Dunaj na útěku svém. Tu slyší, že spřátelený krok vrchobratství drží v zemích přerozsáhlých. Nebude nouze o nějaký kouteček bezpečný. Vyjednává se mezi Krokem a Čechem, mezi usídlenými a knížetem, a hle, dána Čechovi a družině adresa do krajinky, kde „Labe Orlicu pije“. Když německým mozkům Slované připadají stěhovavými kobylkami, nám zas jsou lidmi, kteří činy své vykonávají z lidských důvodů a promyslů. V krajině, kde Čech dříve žil a působil na pramenech Driny stál hrad Vyšehrad, v tu stranu od Visly až po Kamčatku Vyšehradu nenajdeš. Potomci Čechovi i svému novému hradu na Labi dali na památku jméno Vyšehrad. Kolonisté v Americe nečiní-li podobně? Tu jednal Čech jak Moravan. I ten znal z domu řeku Moravu, a v nové vlasti řeku nazval jménem domácím. Římané znali Margus srbský a Margus moravský. Budeme-li se krčit a uhýbat jak dosud, možná dost, že nějaký Němec nám vykáže nějakou třetí Moravu až kdesi za Uralem, aby byl ten „Východ“ zpečetěn.

Včil slyšme čl. 143 d. II: V osmém století po Kr. panoval v zemi české Krok, a z dalšího jde na jevo, že bylo kolem něho všecko pohanské. I Čech byl pohanem, vždyť nesl — nemaje ještě album s podobiznami — bůžky rodinné na plecech. Pánové! kde se tu to pohanství na ránu vzalo; to Krokovo v 8. století po Kr., to Čechovo v 6. století po Kr.? V církevních dějinách čteme, že už v třetím století po Kr. klášterů benediktinských bylo po vší Evropě přes půl třetího sta, a benediktini nemissionáři, usazovali se jen, kde lid už věřil. Lidé, co taky něco vědí, velmi průvodně Kroka s dcerami kladou do času mezi 76 a 50 před Kristem. Nápis v 16. století za Vídní nalezený a Katančičem zachovaný věc potvrzuje nade vší pochybnost. Už dlouho povídáme, co nám povídali, že Slované po střední Evropě rozsídlení v 8. století po Kr. ještě byli zarytými, slepými a bůhvíjakými pohany, ale ještě žádnému z nás, ani těm mrtvým ani těm živým, na mysl nestoupilo, zeptat se, kdo to povídá. Povídá to historie? povídá to Řím anebo Byzanc? My víme, že to povídají jediní kronikáři Frančtí, ti věděli proč. Po nich to povídají Němci a taky vědí proč. Jen tak mimochodem podotýkáme, že římstí papežové píší, jak poznali z listin prastarých, že už sv. ap. Petr a Pavel Slovanů národy nesčetné Kristu získali, a že ruský Nestor, na neštěstí od Němců nezkultivovaný, píše tím podobně.

Proč tedy Frankové a po nich naši poručníci, Němci, zdvihli tu pohanskou o Slovanech povídačku? Věc jasná jak denní slunečko, jen že nashvál zavíráme oči. Byliť Slované všichni, jak Moravané tak Bojové v jižních Čechách a přilehlých Bavořích, ano byli i Polabané už od prvních století po Kristu pravými a dobrými křesťany, jen že užívali při bohoslužbách jazyka svého domácího, horrible dictu Slovanského, a tento domácí obřad Frankům byl za pohanský. Frankům zabáhalo se, pokračovati v římské světovládě, latinský obřad — zvaný kříž a francký, druhý křest — jejich výbojným choutkám byl za zástěru. My dnes o tom bať že nechcem nic vědět, ale ne tak velkoknížata slovanská, kterým ta francká horlivost náboženská šla na kůži. Mojmir, Rastic, Svatopluk nebránili „pohanstva slovanského“, kterého už dávno nebylo, oni bránili svobodu a samostatnost svého lidu a své vlasti.

Kdo nevidí v poštvání p o h a n s k ý c h M a ě a r ů důkazu, že Frankům běželo o panství a porobu, a ne o kříž a latinu, ať nechá dějepis být a jde rač „klóct hródi“.

Anebo sv. Jarolím, žil-li pak ten v 8. nebo v 9. století, když upravoval Srbům a Chorvatům tu známou b o g o v i c u, aby je uchránil náказы arianské?

Nepřišel tudíž Čech do Bojémie, k Velkomoravě příslušící, ani v 5. ani 6. století po Kr. Přišel dávno před Kristem, přišel pohanem do krajiny pohanské. A na kdy položit olidňování Moravy a Čech skrze slovanské předky naše? Snažný archeolog moravský starožitnostmi v Záhoří nalezenými přiveden k závěrku, že se tak stalo nejméně dva tisíce let před Kristem, a náš samostatně přemýšlející dějezpytec a starožitností praslovanských zkoumatel téhož úsudku se dopracoval cestou historickou, to jest opíraje se o neklamná a zcela zřejmá o Slovanech svědectví, obsažená v knihách Mojžišových, Berozových, Herodotových, Pliniových, Tacitových, Caesarových, Jornandových a mnoha jiných.

Proti všemu tomu stojí „věda německá“, na všech, s důrazem opakujeme na všech universitách bez výjimky o t r o c k y úzkostlivě opatrovaná a hojným pivem zalívaná, a ta nezná Slovanů až do 6. století po Kr., strká jich kolébku až kamsi za Tatry do bařin litevských, a proti právu a pravdě zaujala Tacitovu a Caesarovu Germaniu — Suéviu pro jízdní a námezdní

pluk Nemetů sarmatských, z nichž ovšem pomocí krve slovanské v 9. a 10. století páni Němci se přerodili.

Teď ještě přeceďme čl. 164 d. III. nadepsaný „O říši Sámově“. Začíná starou notou „Naši předkové přistěhovali se do Čech — od východu“. Je opravdu úžasno, jak mistrovsky do jediného řádku tiskacího písma podařilo se vsoukat hnedle tři kolosálních nesrovnalostí dějepisných. O první, o tom „východu“ už jsme pojednali, druhá je, že mezi osídlením Čech, Moravy a Slezska a mezi dobou Sámovou není pražádné časové spojitosti, třetí pak, že Sámovo vlastní země české ani okem neviděl, nerci v ní měl sídla svého. Vypočítav několik čeledí v Bojémii sedících zejména, článek pokračuje: Nejmocnější [z nich] byli vlastní Čechové. Tu jsou mínění potomci Čechovi, nastěhovaní v župu Pražskou. Bať; kdyby od počátku byli bývali tak mocni, jak článek tvrdí, byl by souvěký svět nezachovával o nich tak přeukrutné mlčení až do 9. století po Kr. Věříme, že vlastenecký dějepis dětem venkovským nesmí povědět čistou pravdu, anať milé Čechy Pražské maluje docela jinými barvami, jako jsou vyvraždění Slavníkovců, z nichž pocházel sv. Vojtěch, zrádčovství ve spolku s Franky, jímž Morava podlehla r. 907 Maďarům, a jiných celá ještě řada. Inu není divu, jablko se od stromu daleko neodkulí, a Čech dopustiv se mužobojstva utekl krviny.

Článek potom vede něco o způsobu života, a to obstojně, ale jakmile navazuje níh dějepisnou, už zas mlátí chybu na chybu. Položíme napřed co napletl, a pak „pustíme k slovu“ našeho moravského badatele, jenž nevlasteneckosti naší jest sice „sluncem“ nejgenialnějším, ale dosud — bez oběžnic. Sdílí osud všech našich výtečníků, Sušila, Bartoše, a j. v.

Tož: „V 6. století po Kr. divocí kočovní Avaři plemene mongolského, kteří od východu z Asie vnikli až do Uher, prodrali se odtud až do Moravy a Čech a podrobili si slovanské kmeny tu bydlicí, páchali surovostí a odváděli množství poddaných do otroctví. — Avarská nadvláda trvala přes padesát let, až konečně se Čechové chopili zbraně proti nim. Vůdcem jejich byl Sám, cizinec, nejspíše Slovan z Polabska, jenž přišel za obchodem do Čech, kdež se jako válečník proslavil. (Znamenitá logika, kupčík se proslavuje válečnictvím!)“ — Článek končí moderním a přeodporným číslováním, jímž se má tisícleté, živým národem posvěcené mluvení mermou mocí vyhubit: „Sám — měl dvacet dva syny“, za správné a přirozené „měl dvaadvacet synů a patnáct dcer. Proč tady dle skutečného číslování nezavádí se deset pět? Dobře Kálal, že v alkoholu je umíněnost, ale nikoliv důslednost.

Dost.

Upozorňující na to předivnou okolnost, že po Čechách není mezi lidem ani jediné povídky o Sámovi, — a přece prý tam kupčil —, za to však na východní Moravě jich hojnost, a jak pěkných, — viz na př. povídku Sám o v Záhorské kronice, — ustupujem na chvílenku prosíce, by laskavý čtenář poslechl moravského dějeznalce řkoucího:

Svatoš II.

(Velkokníže moravský) asi 620—623.

Nástupcem Borutovým byl Svatoš čili Svatoslav II. Nepanoval dlouho. Za vlády Svatoše I. Avaři zůstali poslušni. (O nich za Svatoše I. se četlo: Avaři — nepochodivše ani u knížete ruského ani u cara Byzantského — vyslanství k němu vypravili a prosili, by jim v zemi své obydlí vykázal slibující služby kušatyrské. Darem mu poslali krásně ozbrojeného koně. —

Byli přijati; moravská knížata rádi do vojenských služeb přijímali asijské pluky jízdecké, by tak ušetřili poddaných svých rolníciích). Podobně — Avari — chovali se po celou vládu Samomírovu, Slávům po boku věrně bojující. Tak to trvalo ještě za vlády Borutovy, až potom, když byl Svatoš II. na stolec dosedl, chan Avarský zpyšněv a zbujněv jako někdy gotský Ermanrič začal potlačovati Slávy a samostatné vlády v okolí svém panonském se domáhati, chtě se ze služebného a placeného vůdce vojenského vyšinouti na stolec panovnický. Chan tento, jak nám moravský dějepis zachoval, slul T á t o. Podniknul na rovinách panonských bitvu s Moravany. Mnoho jich asi padlo, ostatním bylo ustoupiti přes Dunaj na Moravu. Též panující rod stal se odboje jeho obětí, an velkníže Svatoš padl v boji l. 623. — To je ta, ač jen kratičká doba, v níž Slávi panonští, (tedy nikoli Češi pražští!) mezi nimiž Avari svá tábořiska měli, pod vládou avarskou úpěli. Že si toho času mnohých ukrutností dovolovali, každý nahlédne. — Tomuto vzbouření Avarů pověstný Samo učinil konec. Vytáhnuv s četným vojskem z Korutan (Velko-Moravě příslušných) porazil šťastně Avary stíhaje je až do Moravy. Zde s Moravany se spojiv spolu s mladým synem svým Kajatou potřel a pokořil je úplně na polích kojetských. Táto, původce odboje, padl v boji. Na bojišti Sám o založil město a dle jména syna svého nazval K o j e t í n, jak A m o s K o m e n s k ý vypravuje.

Sámo.

(Velkníže moravský) 623—657.

Z celé stati (str. 150—164), důmyslně a svědectvím souvěkých letopisců jakož i celou tehdejší politickou konstelací průvodně pojednané, vyjímáme jen tuto kontroverzi:

Šafařík dí: „Že hlavní dějiště Sámovo v Čechách nikoliv v Korutanech (a v Moravě) pokládáno býti musí, to všichni rozsudnější zpytatelé našeho věku jednomyslně za pravé uznávají, aniž jinak o tom souditi může, kdokoli při dostatečné znalosti věcí, o něž zde běží, nepředpojatým okem do pramenů tehdejší historie nahlédne.“

Na to náš autor: To jsme také poslušně učinili a našli, že dle pramenů těchto a dle všech jiných okolností dějiště Sámovo nikterak do nynějších Čech a tím méně do těch původních, tehdejších Čech, do onoho kouta mezi Labem, Oharou a Vltavou, do toho knížectví českého nebo pražského, které ještě za Kosmy (okolo 1124!) pravou vlastí pravých Čechů (rozuměj Čechovy potomky) bylo, položiti se nemůže. K těmto „Čechám“ nenáležel za věku Bořivojova ještě ani Mělník čili Pšov. To by bylo bývalo až příliš obmezené bojiště a tak z cesty, že tam Avari za 250tiletého pobytu svého v Panonii ani šlapou nepáchli.

Tehdáž tak zvaní Slávi (Suévi) rozkládali se z daleka až po tuto „Čechii“. Češi různili se ještě za Bořivoje (874—890) jménem svým „Čechové“ (nikoli Bojémi) od Slávů (= Bojémů) jak se čte v legendě o sv. Ludmile: „Bořivoj měl manželku jménem Ludmilu, dceru Slavibora, knížete z krajiny Slávů (ex provincia Slavorum), která se za stara Pšov jest zvala, a nyní od města nově vystavěného jméno Mělník má.“ Jisto jest, že tehdá nebylo Čech a Sláv jedno, anť Sláv k staršímu a Čech k mladšímu obyvatelstvu Bojémie náleželo.

Hlavní dějiště Sámovo bylo tedy v Slávěch, od kronikáře Fredegara Vindi přizvaných, (čímž právě míní Korutance!), a nikde se nečte, že byl

králem Čechů, ba ani Bojémů (Bohemorum), nýbrž vždy a všude zřetelně Slávů („Sclavorum qui Vinidi appellantur“, těch, jichž roku 600 papež Řehoř připomíná v Istrii, a kteří se tedy odtud, od Istrie až po Čechy vztahovali.) Těchto Slávů-Vindů, tohoto velkého množství slávského lidu Sámo byl jest králem, a nikoli vůdcem hrstky Čechů. Poraziv odbojného Tátu byl od veškerého Slávstva, vztahujícího se od Korutanska čili od vindických Slávů na polední straně Dunaje, od Bulharie nynější až po řeku Otišu (Etsch), od Temeše až po Rekanicu (Rjenicu = Regnitz), od Adrie až po Karpaty, Krkonoše a Rudohoří za velekníže nebo krále zvolen, uznán a přijat. Češi ovšem byli také jako částka k velké této říši přiloučení, ale nikoli, jak Šafařík „se svými nejrozsudnějšími zpytатели věku našeho“ tvrdí, tento velký a četný národ k nepatrné částce Čechů! Na tento vindoslávský národ Jornandes naráží, když dí, že Slávi všude zuří (ubique desaeviunt), o něm čteme, že Římem a Cařihradem (okolo 600) otrásali, on to byl, jenž Tasila (595) a Garibalda (613) porazil, národ onen to byl, co odbojné Avary potřel, ale nikoli potomci Čechovi, tehdaž Beronkou, Vltavou, Labem a Oharou otočení. Pokud Velkomorava trvala, Češi tito nikde samostatně nevystupují, pročž jich, jsouce věrní historii, jako samovolně a o sobě jednající veličiny vykazovati nemůžeme. Neboť dle pramenů jako činitelé historie domácí vždy jen vystupují Slávi, Bojemi nebo Vindi, nikdy Čechové sensu stricto et vero. Qui bene distinguit, bene docet.

Už jen po této úryvkové rozpravě divně se vyjímá další věta v čítance III. str. 318, jak prý po bitvě pod Vogastisburkem „vítězní Čechové“ rabovali opuštěné ležení francké! Swiat slowianski v květnovém sešitě 1905 poznačil o nás, že málo se zabýváme zpytováním dějin domácích. Tady máme důkaz!

Co jsme všim tím mínili dovodit? Tolik; že vědecký podklad dějpravných článků v čítance obecné jest úplně nedostatečný, nepravdivý a vůči Moravanům nespravedlivý. Jak je v člancích přírodovědných všecinko dle nejnovějších výzkumů upraveno až do úzkostlivostí! ale v člancích dějpravných učitelstvo jakožka přimusenó jest, učit proti lepšímu přesvědčení všelikému — tentokrát neklerikálnímu — tmářství; proč? tak prý je to v Šafaříku!

Pravda, má-li celé lidstvo svědomitých a samostatných myslitelů málo, v našem národečku nečetném tím méně se dočkáme „utěšené konkurence“. Zmýlil-li se ten jediný, kterého máme, kde nabrat honem druhého, co by mýlku opravil? Na universitě? Panečku, tam jsme slyšeli, že mají jiné starosti, než zabývat se opravami toho, v čem Šafaříkovy starožitnosti pobloudily. Paulsen, Nietzsche a „Národní Politika“ tyto universitní starosti nazvali „pivem, tabákem a novinami“.

A přece nelze si pomyslit, že by svědomitý a horlivý učitel národní mohl se odhodlat, dítky ve škole něčemu učit, co není a nebylo pravda. Moravanům není pravdou, že Čechovi potomci tam v tom koutě kolem Prahy odjakživa mají býti nejmocnějšími činiteli minulosti naší, jak to Pražští hakatisté rádi by světu namluvili. Slovanům pak vůbec není pravdou, co němečtí dějekující v tenkých a tlustých „Werkách“ nakuli, a slaboši naši po nich s pitomým obdivem papouškují.

Není pravda — ta zatatranská prakolébka Slovanů; není pravda to přistěhování až kdysi v 5. a 6. století po Kr.; není pravda, že římské slovo Germania-Suevia značí Němce-Nemetes; není pravda, že řecký tvar Kelt o i

latinský Celtes pojmovitě míní zvláštní národ beze stopy vymizelý; není pravda, že ani Řekové ani Římané kolem narození Krista Pána Slovanů by nebyli znali; ba co více, ani není pravda to pověstné „stěhování národů“, alespoň ne v tom smyslu a rozsahu, jak to Němci namudrovali, jelikož jen oni ho potřebují, z národní umíněnosti nejstarší, v šerověku zahalené dějstvo Evropské tak napravující, by vycházelo, že jen oni po Římanech vtiskli Evropě pečeť kultury, kterou se dneska honosí.

Ač se to již vlastní čítankové rozpravy naší nedotýká, s dovolením laskavého čtenáře jen zběžně nařknem, ze kterých dějů evropských mozky „německých badatelů“ to zlopověstné stěhování národů nasnovaly, počínavše si při tom na vlas tak, jak leckterý pleťkoš na našem venkově, co zná „udělat z komára vola.“ Dnes pak národní hrdost káže, výmysl jednou do knih postavený, bránit zuby nehty.

Jsou to děje tyto:

a) Římští císařové skutečně v Dácii (Rumunsku) osídlili kolonisty z Itálie; na Mohanu až po Rýn nasídlili vysloužilé jezdecko Nemetů, když vojny v těch končinách vzaly za své, a Nemetům už se odnechtělo vrátit se domů, do krajín kavkazských, poznavše, že mezi domorodým, rolnickým lidem v porýnských končinách se taky hodí žít. Ano i o řeckých císařích se píše, že nějaký oddíl Srbo-Chorvatů osídlili v jižních okresích půlostrova Balkánského. To je na bílé dni, že kolonisté s ženami, dítkami a se vším činem stěhovali se z domovů svých do vlastí nových. Ale ostatní národ, míníme ten kmen národní, ten přec ostal kde byl. Oddíly se stěhovaly, ale národy se nestěhovaly.

b) Slovanští mocnářové, Římem napadáni, lid svůj rolnický s chleba vytrhovat nechtějící, najímali z Ruska východního vojenské jízdecko cizokmenné, a vykazovali jim — žold s načelníkem domluvivše — v příhodných krajích potřebná též tábořiska. Kušatyrstva během času dle svých plemen vystřídalo se tímto pořadem: Sarmaté (Sa-u-ro-Mates = Severo-Medové), pak Nemetes (přešli za Caesara do služeb římských, že „lépe platili“), po těch škandičtí Goti, pak Huni, Avaři, na konec páni Maďaři. Když byly války, bojovali po boku knížat v zemi vládnoucích; když nastal mír, s dovolením knížat vybíhali někam na lup přes hranice, ale na zimu vraceli se do svých tábořisk, kde měli své rodiny a požívali tam v bázni boží kořist naloupenou. Tak Atila se svými Huny ne o svém umě, nýbrž na rozkaz knížat slovanských vytáhl do Gallie, pochodil kousek Itálie, a po milém „felcuku“ zas se pěkně vrátil do starého tábořiska (tehdejších abysme řekli kasáren). O Ostrogotech a Visigotech i to se ví, že nesmějíce v Slávech „panovat“ ze služby vypověděli a z nabídky Byzantinců táhli na Římány, ale uviděvše zbědované kraje talianské, zamířili až do Španěl a do Afriky. To je bez řeči, že takové kušatyrstvo mající ženy, dítky, dobytek, stany a potřebný arsenal nastupuje i vypovídaje služby „opravdu se stěhoval“. Ale stěhoval-li se s ním i národ, který je najal, hostil, platil, živil? Věda, ó to je pěkná věc, jen rozum při tom nesmí uletět, míníme ten zdravý rozum, co ví, že všechno jde na světě přirozeně.

c) Nejpodatřenější je stěhování národů, které německé oči vyslídily a německé mozky dovodily z Caesarových zpráv o rozmanitých batalionech germánských, suevských, celtoslávských v Gallii. Učencovi za psacím stolkem zhusta se vydaři, že se mu lidé v papírových zprávách popsání promění — v papírové bytosti. Ne tak. I tehdy za Caesara, a pořád zpátky až po Noja a Adama, lidé jedli, pili a se odívali jak ti dnešní. Tedy; víme

že Slovan za stara žil na rozmanité čeledě (srv. lat. Celtce), zádruchy, kmény ještě ostřeji rozdroben, než na Moravě podnes Slovák, Hanák, Lach. Čeled' od čeledě rozeznals po řeči -- a po kroji, něco i po celé postavě tělesné. Byla-li vojna, šuhaj v dobách Caesarových na ni nešel ani ve fráčku a cajkových gatečkách ani „ve vyfassovaném munduře“; šel ve svém „kroji národním.“ Táhnouce do krajin vzdálených, krajan se držel krajana, a odkud ve vojsku který oddíl — poznals po kroji. Nezapomínejme, že za onoho času voják nefassoval ani komissárků ani tabáku, táhly tedy s vojíny i srdnatější ženy a dívky. I tyto „markytánky“ držely se krajanů, a že nebylo ještě Pariser-Módy strojily se krojem národním. — Včil si představte Caesara v Gallii, který slyší, že Gallové vyzvali si na pomoc Arjoviče z Germanie, a ten že táhne s velkou silou lidu do opravdy proti němu. Caesar zvyklý jako my na jednolité mundur vojenský hledí, hledí, a vidí čím delší voj, tím pestřejší. Vypytává se. Tlumočník místo „kmen“ překládá „národ“, stenografi Caesarovi omyl ten zvěčnil papírem, a včil dělej co dělej, Němec ti strká důkaz černý na bílém pod nos, že národy se stěhovaly od východu na západ. Že se batalliony, třebaš prořídlé, po výpravě zase pěkně vrátily „dom“, kde národ seděl, pracoval a vzpomínal, jak pak ale našim se „tam“ daří, že vojín doma našel všecko při starém, i tu chaloupku, i toho psíčka i tu jabloň v sadě, na to německý badatel zapoměl jak když zamete. Komu ještě nesvítá, posluž obraz jiný. Na cisařské manévry sjíždí se pluky maďarský, rakouský, polský, český, a po manevrách spěchá kdo může „dom“. Stěhovaly se pluky po železnici, třebaš daleko, ale „vyrukovaly“ také ty dědiny, z nichž který muž byl na cvičení povolán?

Jen co může být. Stěhování národů, jak je Němci bulíkují, a to už po několik věků, to největší hanba a nejsurovější bezpráví. Jest vymyšleno a zuby nehty hájeno jen za tím účelem, by Tacitova a Caesarova Germania-Suévia se Slovanů stržena byla na Němce-Némety, aby se dalo dokázat, že Sláv přivandroval odkudsi z Uralska až v 5. a 6. století do té Germanie, kterou dle pravdy zalidnil a na lidské bydliště v potu tváře připravil už v onom dávném šerověku, když se ještě psalo 2500—2000 před Kristem.

Právě na tomto stěhovacím dogmatu laskavý čtenář má světitý důkaz jak pravdiva jsou slova Brandlova. Opovržení a nenávisť Slovanstva vnuknuly kteréš hlavě tuto myšlenku, a včil už kolik věků ta hlava táhne za sebou celou literaturu dějinovou, od „osvícených“ universitníků dolů až po čítankáře obecných škol.

Nám pak Moravanům na škodu věčnou Šafařík ve Starožitnostech lživou a nemravnou bájku tu zautorisoval tak důkladně, že nikdo již pravdy hledat nepovažuje za potřebí, že jiný o věci úsudek vykřikuje se za nevědomost nebo kaciřství, že čítankami „schválenými“ mládeži ubohé už po věky lež a bájky vtloukáme bez mála jako nějací parobi najati od těch, kteří „mínice některému národu vzíti budoucnost, ostouzejí, špini, hnusí mu jeho slavnou, ale nepoznanou minulost.“

Pozn. Krom Brandla neuváděli jsme jmen našich autorů, jelikož nám běželo o věc a ne o osoby. Dbali jsme toho, že píšem Slovanům. Slovanovi je vrozeno, zamítat i pravdu nejsvětější, jakmile ji slyší z úst ať právem ať neprávem nenáviděných. Činí tak lid venkovský po dědinách, činí tak i inteligence po městech. Leč školní dítky nemohou čekat, až této národní chybě odvyknem.

Nicméně jsme ochotni vyhovět soukromým poptávkám, kdyby bylo naděje, že by některý z pánů učitelů studiu domácích dějin chtěl věnovati zaslouženého zájmu. Studium soukromníků národům kdež více posloužilo než-li studium universitní vedené od roku 1871 šablonou prušáckou.

O poslušnosti.

Který učitel nepoznal, že dítky, které poprvé přijdou do školy, jsou tak málo zvyklé poslušnosti? A přece je poslušnost, poslušnost s láskou a radostí, důležitým, ba nutným základem pozdější výchovy, v jistém smyslu konečný cíl a účel celé vychovatelské působnosti.

Poslušnými musíme býti všichni, malí, velcí, staří, mladí, bohatí i chudí. Poslušno musí býti dítě svých rodičů, služebník svého pána, poddaný představeného, křesťan své církve a všichni všemocného Boha! Bez poslušnosti nemůže býti ni nejmenší rodina, tím méně společnost lidská. Poslušnost udržuje stát a církev pospolu. „Neposlušnost je nejhorším zlem“ praví francouzský spisovatel. „Boří státy, hubí státy; poslušnost je nejlepší ochranou života; jí musíme chrániti jako hradeb tvrze.“

Je-li dnes na světě zle, příčinu toho hledati dlužno v převrácených poměrech mezi rodiči a dětmi, mezi poddanými a představenými. Proto není zbytečným naznačiti, co Bůh sám o této ctnosti nám zjevil, jak sám nás přímo a rozhodně vybízí, bychom ji pěstovali sami vždy a jiné od nejtěplejšího mládí k ní vybízeli.

Bůh stvořil prvního člověka v blaženém stavu svatosti a spravedlnosti. V ráji sám s ním obcoval jako otec s dítkami, přislíbil mu i blaženost v nebi. Co za vše sám si vyžádal? Jakou jedinou podmínku stanovil? Poslušnost! To bylo jediné, výslovné přikázání.

Jaká zhouba přešla na lidstvo pro neposlušnost! Kdo může posouditi veškera zla, jež lidstvo od oné doby stihla? Zavinili-li první rodiče všechno neštěstí ve světě, můžeme my se zachrániti jen poslouchajíce vůle Boží, kterou nám zjevil ve svých přikázáních.

Bůh určil patriarchu Abrahama praotcem četného, Bohu milého národa, z něhož měl se zroditi Spasitel. Čím si zasloužil tak nesmírné milosti? Poslušností. Kdo může bez pohnutí uvažovati, jak Abraham na rozkaz Boží stoupá se synem svým Isákem na horu Moria, bere do ruky nůž, by obětoval jediného svého syna! S jakým však dojmem vyznívají také slova Pána: „Ježto jsi to učinil t. j. poněvadž jsi byl poslušen, budiž požehnaný atd.!“

Jak jinak jedná lidstvo naší doby! Každý chce, by vše dalo se tak, jak si sám přeje. A přece! Nemusíme podrobiti se ve všech svých náklonnostech, tužbách a nadějích vůli Boží? „Není pro nás spásy“, praví Christof Schmied, pokud nemůžeme, nechceme podrobiti vůle své, ji obětovati Bohu tak, jak Abraham svého syna.

Všechna vypravování Písma sv. dokazují nám, že Bůh přísně neposlušnost trestá, jako zase poslušnost hojně odměňuje. Každá strana Písma sv. nám to dokazuje. Dlužno konečně se zmíniti o zvláštním vzoru poslušnosti pokorné, Panny Marie, jež odpovídá na pozdrav andělův: „Ejhle, děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého!“ Jaká náplň milostí vzešla ze

slov těchto jí a celému pokolení lidskému! „Hle, od této chvíle velebiti mne budou všechna pokolení“, praví sama ve svém nadšení.

Nejdokonalejším vzorem poslušnosti je vždy Ježíš Kristus sám. „Ježto byl poslušen až ke smrti, proto povýšil Jej Pán a dal Mu jméno, jež je nade všechna jména.“ Trpíme-li s ním, praví dále Písmo sv., budeme s ním i oslaveni.

Má nám tedy býti těžko vychovávatí ditky k poslušnosti? Nemáme jich učiti zvykati poslušnosti? Dítě poslušné snadno se vychovává. Dítě neposlušné je již ztraceno! „Neposlušní synové nebudou nikdy čackými muži“ pravil biskup Egger.

Doporučuje pak tato pravidla:

1. Záhy hled' dokázati dítěti, že poslouchati musí.
2. Také již dvou- neb tříleté dítě nemá nikdy vůli svou provésti, ni pláčem.
3. Nepřipouštěj snadno omluv a dítěte nevymlouvej; dítě tomu ještě nerozumí, každé pak dítě musí si zvyknouti zřici se své vůle. Chceš-li, by tě poslouchal dvacetiletý syn, začni s tříletým hochem. Čemu si v mládí zvykne, ve stáří koná.

4. Aby tě dítě poslouchalo, je třeba: lásky a úcty, vážnosti. Nemá-li dítě lásky ani úcty, neposlechne vůbec, nebo jen s násilím. Úcta působí, že dítě poslechnouti může; láska působí, že dítě poslechnouti chce.

Dítě poslouchá nejdříve z donucení, pak ze zvyku, později z radosti plné důvěry v lásku a důmyslnost vychovatelovu a konečně z dobrovolného rozhodnutí vůle, jež se zákonu podrobí. Poslední je pravý cíl výchovy. Týž cíl vždy více v nás zdokonalovati, má býti stálou snahou i nás, dorostlých.

Jak úžasně, blahodárně to působiti bude na okolí naše, na ditky! Exempla trahunt. Bude to i pro nás samy s velikým prospěchem. Poslušný muž — zvítězí!

Děti je povinností — poslouchati; nečiní-li tak, mají býti trestány. Rodičů je povinností poslušnosti dítek dbáti a jí přísně žádati, to je prvním základem a proto i požadavkem řádné výchovy. Mají svými rozkazy a zákazy přesně stanoviti, co dítě smí činiti. K tomu třeba vždy také užívati řádných prostředků: ne příliš často napomínati, ne příliš zřídka, ne příliš přísně, ne příliš soucitně. Vždy však třeba činiti tolik, aby příkaz byl proveden!

„Svoboda budiž cílem a účelem donucení!“

K—.

Školská hlídka.

Ve Vidni chystá se důležitý převrat. Má býti zřízeno ministerstvo krásných umění, jemuž podřízeny býti mají školy umělecké.

Také školy pokračovací mají býti opraveny v ten způsob, že by se vyučovalo v hodinách denních.

Na ochranu dětí vydán v soustátí severoamerickém zákon, platný od 1. ledna t. r. Na příště nesmí býti děti zaměstnávány od 8. hod. ráno do 8. hod. večer. Na posýlku lehčí smí býti vlastních dětí použito až po 10. roku věku.

Výlety žáků o prázdninách nařídila uherská vláda. Učitelé mají výlety pořádat, aby děti poznaly Uhry. Učitelům se udělí podpora, nemajetným dětem cestu zaplatí vláda. Na cesty při zápisu mají žáci platit 1 K na cestovní jistinu.

Kuchařské třídy hospodyňské zřízeny ve školách Nového Yorku pro dívky i pro hochy. Podobné vyučování pro dívky chudiny zařídili ve Švýcarech.

V Berlíně zřizují žakovské dílny pro drobnou plastiku. Ujmou-li se tam, budou zajisté i u nás zřizovány.

Na Vsatsku domahají se odborné školy rolnicko-lukařské, čímž se zajisté Valašsku dostane vydatné pomoci — ač-li škola bude řízena a vedena zkušeným znalcem.

V Bulharsku značná část učitelstva okázale vystoupila z ústředního Svazu a založila samostatnou organizaci, jež spojila se s organizací sociálních demokratů.

V Německu kvete spolek pro šíření vzdělání lidového. Do 4190 lidových knižnic daroval 89.620 svazků a od založení r. 1897 rozdal 14.863 knižnicím 444.270 knih. A co u nás?

Pomocných škol pro slabomyslné mají v Hamburku 8. Na Moravě není ani jediné, ač máme sta dítek slabomyslných, kteréž hynou duševně proto, že nikdo se o jejich výchovu nestará.

Pro pokrač. školy průmyslové konal se v Mnichově 9. sjezd v měsíci září. Snad od nás byl někdo poslán, aby se o zřízení škol těch v Německu poučil. V Prusku je 150 obcí, kteréž mají samostatné budovy pro pokrač. školy průmyslové.

Ve Švédsku mají kromě stálých škol i školy kočovné, které mění své působíště stále. Takových škol je tam 1132.

Boj o školu náboženskou v Prusku dobojován. Škola náboženská zvítězila. Příslušný zákon sněmovnou pruskou schválen. Má tedy „nejosvičenější“ Prusko náboženskou školu zajištěnou.

Videňské učitelstvo zbudovalo si velkolepé středíště: Učitelský dům. My pro ustavičné boje k podobné práci se nedostaneme.

Aby se do lidu vnesl zájem pro výchovu, chystá učitel. spolek náš vychovatel. kursy lidové. První, zdaří-li se všechno, bude pořádán v Olomouci.

Sjezd učitelek dne 4. června v Brně konaný byl zdařilý. Kdy asi katol. učitelky budou mít podobnou organizaci, jakou si vybuodovaly učitelky liberální?

Shoda učitelstva organisovaného ze škol obecných a měšťanských se nepovedla. Jednání se rozbilo na odporu učitelstva škol měšťanských.

O volebním právu učitelek rozhodl správní soud (6./7. 1904 č. 7353), že jim volební právo v obcích přísluší.

Jako doklad zvláštní svobodomyšlnosti sluší zaznamenati, že učitel. spolek „Palacký“ ve Val. Meziříčí nebyl přijat do „organisace“ proto, že byl zřízen bez dovolení nejmladších pánů pokrokových, kteří v okrese chtějí o všem rozhodnout. Spolek je „svobodomyšlný“ sice, ale není dosti „pokrokový“.

Kursovni ruch prázdninový byl letos přebohatý. Od 1. září do 4. října byl kurs pro opatrování dětí v Brně v Útulně ženské s programem:

Vychovatelství — ošetřování a zaměstnávání dětí — hry — zdravotní věda — práce v domácnosti — uklízení — žehlení, šití, správký — vaření — nauka o dom. hospod. Náklad činí 36 K měsíčně. Od 23. do 29. července byl ovocnářský kurs v Brně, v ústavě pomologickém. Od 1. do 31. srpna matematicko-fyzikální kurs v Praze. Dne 2. července započal mikroskopický kurs v Jindř. Hradci.

Matice školská za 25 let svého působení přijala 11,234.749 K, vydala 10.825.605 K. Kolik milionů bylo by třeba k záchraně tisíců dítek českých, kteréž přes to se nám odnárodňují a němčí ve školách německých. Vždyť dosud z rodin důstojnických a úřednických děti z většiny se nám odcizují a vzrůstají z nich zuřiví nepřátelé rodu, z něhož vyšly. Žádný národ na světě nemá tolik odrodilců jako národ český.

Pověstný sklon české inteligence k bezmyšlenkovitému nápodobování cizáckých hesel zazářil opět v Čechách. Kterýsi mladý reformátor světa vydal heslo: Masaryk zasluhuje pocty. On bojuje za nás — a už se diplomy čestného členství hrnou. Inu — dav! — —

Úmrtí. Dne 19. října zemřel v Žižkově řídící učitel Josef Flekáček. Psal do různých časopisů, v posledních 20 letech však dával své práce výhradně do listů katolických. Družstva „Vlast“ ztrácí v něm přítele upřímného, vynikajícího. — V knihtiskárně Cyrillo-Methodějské vydal „Slovník česko-italský“ a „Průvodce po Itálii“, dále sbírku vánočních písniček, „Hlasy vánoční“ a j. Vzorného předsedu ztrácí v zesnulém Jednota českého katolického učitelstva.

Věda a náboženství. Vídeňský „Fremden-Blatt“ chce přivést do proudu rozpravu o reformě našich gymnasií. V čísle ze dne 10. srpna t. r. přináší též úsudek pražského profesora zoologie na universitě německé Roberta z Lendenfeldů, jenž přimlouvá se za rozmnožení studia věd přírodopisných, i kdyby zkráceno mělo býti studium řeči klassických. Zajímavý jest při tom následující jeho výrok: „Obmezení lidé pozdvihli hlasy své proti tomu pravíce, že všeobecné zásady věd přírodních jsou v odporu s naukami náboženskými. Dle mého nejvnitřnějšího přesvědčení není nic tak nesprávného jako tento názor. Náboženství a věda jsou jedno. Nikdy nemůže býti rozporu mezi nimi. A míní-li někdo, že nalézá protivu mezi nimi, neví, co jest náboženství a neví též, co jest věda“.

Něm. filosof Paulsen: „Musíme s křesťanstvím ve škole zacházeti tak, jak nutno, totiž jako s nesmírně důležitou sloužkou našeho dějinného života a musíme přestat na ně pohlížet jako na ztrnulé dogma. Všelike domlouvání a vylouvání jest tu chybné, nýbrž nutno mládež seznámiti nepředpojatě a bezprostředně s velikými památkami náboženské kultury, uložené v Novém, a z části Starém Zákoně.“

Komenský: „Pro milosrdenství Boží prosím, nechať již jednou přece křesťanské vrchnosti i představení církve opravdově prohlédnou, by nedo-

pouštěli Molochovi obětovati mládeže křesťanské, v Kristu zrozené a křtem posvěcené.“

Pak nemá býti nouze. Země koruny České spotřebují do roka za 260 millionů korun piva a 130 mil. kořalky. Při všem bédování na nouzi tedy více se propije než zaplatí státních daní. V celém Rakousku se prokouří přes 400 mil. korun. Není divu, když teď každý druhý učedník musí si pochutnávat na cigaretě. Považme, co by se dalo všecko poříditi, kdyby tyto obrovské milliony se uložili do nějakého prospěšného podniku. Řekne někdo: „Pitím piva a kořalky podporuje se aspoň domácí průmysl. Ti lidé, kteří jsou zaměstnáni v pivovarech a lihovarech, vydělají si aspoň peníze.“ Leč neklamejme se. Kdyby se méně pilo, zbylo by více peněz na slušné placení prací, které jsou pro lidstvo prospěšnější; a dělníci při výrobě alkoholu sčasněji rádi by pracovali při podniku prospěšnějším — kdyby je jenom někdo zjednal. Dejme tomu, že by peníze na propití určené byly raději obráceny na opravu silnic, na regulaci řek, na vzdělání pustých lad a na vysázení stromků. Jak obrovský počet dělnictva by se při takých pracích vyživil — a po pivovarské práci by vzdechl málokdo. A taková práce by prospěla trvalému zvelebení naší země daleko víc než vypití mnoho piva. Když vidíme, jak obrovské sumy peněz vydají se na lihové nápoje, na kouření, na karty, na zbytečné soudy a pod., pak není divu, že hospodářsky upadáme. Pravdou jest, že přímé daně jsou veliké, ale my při svém bédování zcela ochotně platíme daně nepřímé kupováním tabáku a lihovin. A hle! v nynějším „osvíceném“ století plno daní státu zaplatí lotynkáři, kteří poslední krejcar vsadí do loterie, i kdyby při tom hlad trpěli. Obnova.

Blahobyť a moc protikatolické Francie. O židy postarala se Francie znamenitě, katolické řády pronásleduje. A ví přece dobře, že kam vkročil katolický missionář, tam se staral o školu, o řemesla a umění — že žid šel vždy opatrně teprve za ním, zříditi prodej kořalky. Francie zrušila náboženské školy a ústavy; židé z toho měli radost, protože za laciný peníz budovy katolíkům uloupené kupovali. Také zavedla manželskou rozluku a následek toho — hrozná rozháranost rodinná a úpadek počtu novorozenat. Vláda francouzská chtěla poučiti lid, že má se starati výhradně o vlast a nikoli o katolickou církev; a teď její svobodomyšlné, bezbožecky vychované děti nedbají ani o tu vlast; stojí o to, aby armáda francouzská bylo v rozvratu. Socialisté prohlásili ústy svého parlamentního zástupce, že jakmile bude prohlášena válka, odpovědí generální stávkou. — Německo nechce se nijak klaněti „pokrokové“ činnosti sousedky Francie a přihlížejíc k následkům školy bezbožecké, zavedlo si školu náboženskou. A náboženství nijak nepřekáží Německu v pokroku. Sám Francouz Jules Hurét poučuje své krajany, že Německo obchoduje roku 1906 šestnácti miliardami, Francie však pouze takovým obnosem, jakým obchodovala r. 1872!! Německo má 47.000 pošt, Francie pouze 11.000. Německo rozesílá 5 miliard psaní a zásilek ročně, kdežto Francie pouze 2 miliardy 700 millionů. Telefonní dráty v Německu mají dohromady délku 1,383.000 km, ve Francii jenom 128.000 km. Německé dráhy vykazují dohromady délku 55.000 km, francouzské pouze 46.000 km. — A teď počítejme dále. Německo má rozlohu 540.703 km², Francie 536.464 km². Jsou to tedy státy téměř stejné velikosti. A jakkoliv jest Francie úrodnější než Německo, přece čítá pouze necelých 39 millionů obyvatelů, kdežto Německo má nyní přes 56 millionů obyvatel. Odkud tedy to, že Francie žíví skoro o 18 millionů méně obyvatelstva než Německo? V Německu jest větší blahobyť, národ francouzský zůstává pozadu v lidnatosti též úpadkem počtu novorozených dětí. Teď bude s Francií ještě

hůře; francouzským židům povede se ovšem líp, poněvadž se na úkor národa stále více obohacují. A čím víc bude žid se smáti, tím víc bude plnokrevný Francouz trpěti. Ti, kteří stále nám dávají za příklad „pokroku“ protikatolickou vládu francouzskou, neřeknou, jak jest vlastně ta osvícená Francie v úpadku.

Literární soutěž. Redakce „Malého Čtenáře“ vypisuje tři odměny: za nejlepší práce pro mládež a to: 50 K za epickou, humoristickou neb satirickou báseň pro mládež v rozměru 5 sloupců „Malého Čtenáře“; 100 K za humoristickou povídku pro mládež, nejméně na 50 sloupců „Malého Čtenáře“; 100 K za povídku historickou neb společenskou vážného obsahu, téhož rozměru. Spisovatel práce, cenou poctěné, obdrží kromě toho při otištění obvyklý honorář, jaký redakce časopisu toho platí svým přispěvatelům. Nakladatelství „Malého Čtenáře“ vyžaduje si právo, otisknouti a vydati cenou poctěnou práci i v knize po dohodnutí se s autorem za další honorář. Práce buďtež výslovně označeny jako konkurující a zaslány redakci „Malého Čtenáře“ (nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze, Spálená ul. č. 13) anonymně do konce roku 1906. Jméno a úplná adresa autora připojeny buďtež ve zvláštní obálce. V porotě této soutěže zasedají: spisovatel K. V. Rais, z redakce „Malého Čtenáře“ redaktor Fr. S. Procházka a řed. Gabr. Smetana.

Literatura.

Z dědictví sv. Prokopa v Praze. Ve valné hromadě „Dědictví sv. Prokopa“ dne 20. března odbývané, schválena byla účetní zpráva pokladníka p. řed. J. Řihánka a projednán obsáhlý materiál za předsednictví J. M. ndp. světicího biskupa Dra. Fr. Krásla. Při doplňovacích volbách výboru za vystoupivši členy, zvoleni do výboru p. t. pp.: Převor rytíř řádu Malt. Fr. F. Hamršmíd, Mnsgr. Dr. E. Knobloch, prof. Václav Müller, kanovník Dr. J. Tumpach a professor Frant. Vacek. „Dědictví“ vydalo právě nové podíly, jak bylo již časem oznámeno, a to Dra. Eug. Kadeřávka „Morálka filosofická“ a Dra. F. H. Kryštůvka historickou monografií z našich dějin: „Protestantství v Čechách až do bitvy Bělohorské (1517—1620)“, jako podíly za rok 1905 a 1906, které si může členstvo prostřednictvím knihkupectví p. B. Stýbla již nyní vyzdvihnouti. Za nové podíly na léta příští přichystány jsou Dra. Sýkory „Úvod do knih N. Z.“ a pak zajímavá monografie o horlivém vlastenci, knězi Bohuslavu Balbínovi, T. J.

Že se „Dědictví“ těší doposud pozornosti neutuchající, o tom svědčí, že za minulý rok přistoupilo opět 25 nových členů. Doufáme, že i na příště tím četnější bude počet přistupujícího členstva, aby „Dědictví“ mohlo splniti veliký úkol, který si vytklo. Jeť zajisté „Dědictví Sv.-Prokopské“ doposud skoro jediným českým vydavatelstvem theologických nákladných děl českých a pouze výčet spisů, které jim vydány, svědčí o tom, co bylo na tomto poli „Sv.-Prokopským Dědictvím“ vykonáno. Nově přistupivším členům dostane se obou právě vydaných podílů.

Členem dědictví může se státi, kdo složí 80 kor. jednou pro vždy buď najednou, nebo ve 4 ročních lhůtách po sobě jdoucích, bohoslovci v 8 lhůtách, knihovny, kláštery atd. splatí 200 korun. Za to obdrží každoročně jako podíl zdarma knihu „Dědictvím“ vydanou v ceně 7—8 kor. Kdo

věnuje nejméně 200 korun, jest zakladatelem. Mimo to usnesl se výbor snížit cenu starších podílů tuto jmenovanovaných o 50 procent.

Objednávky na knihy jakož i přihlášky nových členů a příspěvky členské přijímá pokladník pan Jan Řihánek, Praha č. 190—I.

Již vyšlo první číslo **Moravské čítanky** vydávané péčí Moravsko-slezské Besedy v Praze. Na první pohled jest zřejmo, že naděje v Moravskou čítanku kladené dojdou v plné míře splnění, neb již toto prvé číslo svým skutečně poutavým obsahem dává tušiti další směr dalšího obsahu, který je též nastíněn v prospektu tomuto číslu přiloženém. První sešit obsahuje mimo předmluvu předsedy dra. Ivana Honla nadšenou báseň úvodní Moravské vlasti od Fr. S. Procházky, básníka Inoucího k Moravě, dále první část nadmíru poutavého článku ředitele K. J. Mašky Obrázky z pravěku moravského, líčící prvotný život dávnověkého obyvatele moravské vlasti a provádějící čtenáře pravěkými jejími dobami. Článek tento jest doplněn 10 ilustracemi a přístupný každému čtenáři. — Sešit je tištěn na krásném, silném papíře v nádherné úpravě, takže skutečně vzhledem k tomu a vzhledem k cennému obsahu jest cena jeho 30 hal. úžasně levná. Obálka jest ozdobena rázovitou a přiléhající kresbou profesora Fr. Fromka.

Škola pro piano ku soustavnému vyučování hry a pěstění zpěvu národních písní s průvodem piana, s popisem hudebních tvarů skladeb a životopisnými náčrtky skladatelů, sepsal Arnošt J. Černý. Národními písněmi pro zpěv doplnil Ant. Plaček. Celkem vyšlo 5 sešitů po 2 K. — Nákladem V. Kotrba v Praze II.—200.

V klavírní literatuře instruktivní nemnoho jest děl, která by požadkům odborné výchovy v té míře vyhovovala, jako jmenované dílo.

Postup učiva jest správný a znenáhly, volba jednotlivých etud ze světové literatury jest účelná, poskytujíc žáku dobrý základ v ohledu hudebním i hudebně esthetickém. I skladby autorovy sledují výtečný úkol umělecké výchovy a vkusným slohem i formou poskytnou žactvu záživné učivo. Vysvětlivky a životopisy vynikajících hudebníků populárním slohem psané, — hojnost nalézáme jich v každém sešitu — seznamují žactvo lehce s nejhlavnějšími vědomostmi, kterých třeba znáti každému, kdo uměním hudebním se zabývá. I nauka o harmonii účelně zmiňuje se v hlavních pravidlech formou stručnou a vystižnou. Národní písně, snadným průvodem opatřené, jsou veliké váhy v díle určeném všeobecné výchově hudební. Posílí chuť žactva a vzbudí v něm již v počátcích smysl pro krásu národní písně. Doporučujeme co nejvřeleji.

Kruhům hudebním. Zajímavé a skutečně appertní překvapení uchytilo českému hudebnímu světu hudební nakladatelství V. Kotrba v Praze. Mínilo tím u nás skutečně nezvykle nádherně vypravený seznam hudebnin, nákladem téže firmy vydaných, který reprezentuje se na pohled již vkusně v barvách vypravenou obálkou. V čelo publikace zařaděny jsou podobizny a životopisy nejpřednějších českých skladatelů, kteří skladbami svými jsou v seznamu tom zastoupeni. Publikace tato, obsahující 106 stran, nepůsobí naprosto jako nějaký katalog, nýbrž jeví se nám skutečně jako malé, neobvykle elegantní revue novodobé české literatury hudební. Skladby rozděleny jsou dle oboru na př. klavírní, instrumentální, vokální, církevní atd. Nakladatelství V. Kotrba v Praze, čís. 200—II. pošle co nejochotněji každému zdarma tuto publikaci, kdož o to požádá. Měli by tak učiniti hlavně

naši pp. učitelé hudby a spolky hudební i pěvecké, které najdou v nich bohatý materiál.

Les. Obrázky a dojmy z přírody. Ličí prof. Jiří Janda. Se 6 uměleckými kartony mistra K. Liebschera. S barev. obálkou K. Šetelíka a četnými obrázky v textu. Nákl. Zem. Spol. Jed. Uč. v. král. Českém v komisi knižkupectví Jos. Rašina Praha, VII. Cena 4 K 80 hal., skvostně váz. 6 K.

Kniha má tyto kapitoly: Vstup. 1. Les pravěků. (Doba kamenouhelná, Trias, Jura, křída, Terciér, Kvartér.) 11. Domácí lesy. (Bor, Smrčí, Modřín, Tis, Jedloví, Bučina, Doubrava, Smíšený les.) 111. Les ciziny. 1. Severní Rus, Hranice lesní, Sibiř a Kamčatka. 2. Pásmo středomořské a jeho ohraňování. 3. Pralesy tropické. Jižní Austrálie. — Ukazatel věcný. Seznam vyobrazení. Literatura.

V úvodu praví autor: „Mým vážným, neradostným mládím jako světlá níž táhne se vzpomínka na letní prázdniny, kdy z ponurých stěn velkého města ocitával jsem se v náručí přírody. A ze všech těch zářivých klenotů, jež domnívala se dětská dušička spatřovati v každém nepatrném předmětu venkova, jeden do dnes nepozbyl lesku. A to byl les! Les prostý, praobyčejný, jaký v písečných rovinách polabských není nic vzácného. Hrot rudokorých borovic s temně zelenými korunami, pod jejichž stínem ničemu se nevedlo, jen řídké trávě, bidně bojující s vrstvou spadlého jehličí, mezi nimž místy prosvítala ložiska bílého jemného písku, les, jenž neměl jiného cíle než po řadě let dáti hromadu klád a chvojí — a přece ten les byl mi svatyní a první vstup do něho vždy svátkem. Už když temný jeho obrys vynořil se mi před dychtivým zrakem za pásem rozekvetlých luk a teplý větřík zanesl mně první pozdrav vonné pryskyřice, zdálo se mi, že vkročil jsem do jiných světů, tak odlišných ode všeho toho, co mne dosud obklopovalo, že ráj, o kterém nám ve škole povídali, představoval jsem si jen a jen jako tento les. A což teprve, když zelené koruny rozklenuly se mi nad hlavou a bzučivá šídla míhala se mi kol spánku, když černí mravenci v dlouhých řadách břemeny obtíženi spěchali mi u nohou k mraveništi jako hrad vysokému a lesklé mouchy s bzukotem usedaly mi na šaty — tu naplnila se dušička dětská takovým blahem, že většího nikdy víc v životě nebyla účastna. Od té doby proputoval jsem lesy ve stere podobě, ale ten les na písčině labské zůstal králem mé duše nad životem kypícími houštinami dalekého jihu i mlčenlivými hvozdy vysokého severu.“ Z řádek těchto dýše neskonalá láska k lesu, k jeho životu, k jeho kráse a poesii, a ta láska vedla autora k dílu, jež nám podává. Za každým řádkem stojí tu duchaplný vědec, který odkrývá nám nesčíslné drobné životní světy lesní říše, kol nichž kráčeli jsme dosud jako se zavřenýma očima, odkrývá nám účelnost a zákonnost přírody, abychom pocítili hloubku jejich tajů, zastaví se u malé větvičky a nakreslí nám podrobný a svrchovaně zajímavý obrázek mnohostranného života, visícího na té větvičce, zastaví nás u neviditelného téměř hnízda ptačího a vyličí nám jeho historii, i historii rodiny, která v něm obývá, tak krásně a prostě, že obrátíte list zpět a čtete odstavec znovu. Autor je také paedagog vzácného zrna. Spisem jeho táhnou se úvahy, které bezprostředně dají se využití v praxi výchovné.

V přírodě naučil se autor nejen život její pozorovati a ceniti, ale vésti jiné ve styk s přírodou plný taktu a úcty. Myslím, že kniha zanechá v každém čtenáři nejen radostný dojem z lektury svěží, občerstvující, ale také hluboký dojem morální. — Komu do rukou především náleží, jest učitel, jenž získá její četbou několikanásobně.

Nákl. Emila Šolce v Telči: Otylie Petrová, **Čech, Francouz a Němec**. Praktická konversační kniha v ceně 2 kor. 40 hal., poštou 2 kor. 60 hal.

Konversační kniha tato jest jedna z nejlepších, které dosud byly vydány. Předčí je nejen mnohostí a rozmanitostí všemožných rozmluv, ale i svým přehledným uspořádáním příkladů. Poslouží výborně každému turistovi i cestujícímu z povolání v každé situaci, v níž se na svých cestách ocitne a dopomůže mu dohodnouti se a mluvit německy s Němcem, francouzsky s Francouzem bez všelikých obtíží a nesnází, jež svojí nepřehledností působí jiné konversační knihy. Knihu tuto doporučujeme též k přisvojení si hbitosti a obratnosti v mluvení buď německy, neb francouzsky, jakož i co doplněk k všelikým učebnicím těchto řečí. Kniha jest vkusně a elegantně vypravena, v pevně plátěné vazbě a stane se zajisté nepostrádatelnou příručkou všech cestujících v německých a francouzských krajích.

Karel IV. jako křesťan a vlastenec. Piše Jiří S a h u l a. Tiskem Biskupské knihtiskárny v Hradci Králové. — V době, kdy pro samé úvahy o době husitské zapomíná se nevděčně na zlatou dobu Otce vlasti, jest důkladnější spis o vlastenectví a zbožném duchu Karlově novinkou velice vítanou a velepotřebnou. Přítomná kniha podrobně nás seznamuje s povahou doby Karlovy, věnuje pilný zřetel světlým i stinným stránkám století XIV., tak že zaslouží širší pozornosti u všech těch, kteří po nestranném poučení poctivě touží. Jak z knihy patrně, čerpal autor hojně z původních pramenů; zvláště často cituje zajímavá místa z listin Karlových, jež svědčí nejlépe o ušlechtilém srdci našeho velikého krále. Kniha psána jest zcela populárně a proto hodí se znamenitě za četbu lidovou. Kéž jen nové dílo Sahulovo nalezne hojnost čtenářův! Zajisté, že by nemělo scházeti v žádné katolické knihovně. — Stran 488, cena 3 koruny.

Právo menšin. Napsal dr. Jiří Jellinek, professor na universitě v Heidelbergu. Autorisovaný překlad dra. J. Petersa. Nákladem týdeníku „Přehled“ v Praze-II., Ječná ul. č. 5. Stran 61 za 40 h.

V době zápasu o volební reformu velice vhod přichází spisek povolaného učence politického. Jellinek pojednává jasně a s velikou znalostí předmětu o právech menšin, v minulosti a přítomnosti jim již přiřčených, jakož i o právech, která jim budou zaručena v blízké i vzdálené budoucnosti. Rozeznává menšiny politické, náboženské a národnostní a probírá prostředky, které jim jsou propůjčovány k obraně.

Věcné vývody knížky, úhledně vypravené, lze doporučiti co nejvíce.

Kytice poučných povídek pro mládež. Sebral a upravil J. P., ředitel. 10 sv. Sborníku vybr. spisů pro mládež. Nákladem Emila Šolce v Telči. Cena 70 hal.

Kniha podává 29 povídek, z nichž veliká většina kouzlem své původnosti dovede si zjednatí domovské právo v dětských srdcích. Prostý, ale ušlechtilý a srozumitelný způsob mluvy, kterým spisovatel vypravuje, čini teprve z nebroušených kamínek diamanty. V knize není slova zbytečného a není slova, jež by výkladu potřebovalo. Žádná povídka nepostrádá momentu vychovávacího a kde ho původně nebylo, tam jej autor opatrně vložil. — Pravidla moudrosti a opatrnosti v dodatku účelně a přehledně sestavená hodí se při vyučování češtině a krasopisu. — Tisk je velký, forma pěkná, cena mírná. Spis zamlouvá se dětem škol obecných.

Časopisy pro mládež:

(Posudek uveřejněn bude, až jmenované ročníky budou ukončeny.)

Anděl Strážný. 1. číslo obsahuje básně: Andělu Strážnému, Na cestu do školy, Muzikant, Z dětských písniček, Nejsvětější Srdce Panny Marie, Po prázdninách. Články poučné a povídky: František Bartoš, Král a šašek (pohádka), Zubří, Světlo z východu, Potrestaná lež, Lissabon, Obrázky z katolických missií, Rozmanitosti, Hádanky a rebusy. Časopis má pěkné obrázky. Vychází měsíčně u Benediktinů rajhradských v Brně a předplácí se ročně 1 K 60 h.

Dětský Máj. 1. číslo má krásné barevné obrázky: Pohled na Prahu a Hloupý Janek od Šimůnka. Kromě toho jiné pěkné ilustrace. Básně: O hloupém Jankovi od Jos. Kalusa, Před večeří od Skřivana, Praha od Svat. Čecha. Články a povídky: Zlaté dno od Fr. Hrnčíře, O kohoutkovi a slepičce, Dcera exulantova, Henrik Sienkiewicz, Co si dva chlapci dopisovali od Karla Kálala a historickou hru Vítězství srdcí od K. Rožka.

Příští 2. číslo obsahovati bude zvláštní trojbarevnou přílohu „Chodové“ z mistrného štetce našeho slavného malíře Mikuláše Aleše.

Vydává Frant. Hrnčíř, učitel v Nymburce 1. a 15. dne každého měsíce mimo červenec a srpen. Na celý ročník předplácí se 2.40 K. Na přílohu „Knihnice Dětského Máje“, již vyjde ročně 20 čísel současně s časopisem, předplácí se zvláště ročně 1.60 K.

Malý Čtenář. 1. číslo má tento obsah: Objevený poklad. Obrázek od Al. Dostála. — Divy neznámého světa. Dobrodružný výlet na planetu Mars. Líčí Jar. Houdek. — Hvězdy. Báseň Pavla Skřivana. — Zlaté zrní. — Cesty pana Křepelky. Humoreska Ant. Svobody. — Michálkovo vidění. Napsal Fr. Flos. — Z vyobrazení především uvádíme kresbu mistra Jos. Manesa: „Kráva — potěšení“, pěkný celostranný obrázek. Věnc. Černého k povídce Dostálově, rovněž tak celostrannou ilustraci k humoresce Svobodové, a několik menších obrázků k ostatním povídkám. Zvláštní ovšem pozornost budí krásný barevný titulní obraz Věnceslava Černého. Žertovný obrázkový cyklus zakončuje sešit, jenž celkem přináší 11 obrázků. Mládež bude zájmati též hádankový turnaj, na jehož rozluštění vypsána jest kromě menších cen též jako odměna celá knihovna o 100 svazcích. Jako zvláštnost, již ve svém časopise nakladatelství letos poprvé zavádí, připomínáme, že bude mezi všechny odběratele rozdáno různých odměn v podobě praktických dárků, jako hodinek, nožičků, pouzder na péra atd. v obnosu 2000 K, takže každý odběratel může mít naději, že se mu dostane dárku, který někdy převyšší nepatrný obnos předplatného — ročně K 2.--, i s pošt. zásilkou K 2.40. Číslo na ukázkou ochotně se zasílá. Do 1. čísla vložen zdarma 1. sešit poutavé povídky A. Laurieho „Vládce hlubin“, již zahájena jest „Knihovna Malého Čtenáře“. Časopis „Malý Čtenář“ vychází nákladem Jos. R. Vilímka v Praze.

Rozhledy mládeže. Řídí Ot. Svoboda. Obsah čís 1.: Část poučná: Ot. Svoboda: Úvodem. Al. Klaus: Osazení země české. Dr. Zd. Nejedlý: Vznik notového písma. Kl. Čermák: O dávných platidlech. L. B.: Hanuš Schwaiger. Ot. Svoboda: Zůberk. A. Blažek: Rarášek a šotek. Část zábavná: F. J. Čečetka: Osířelo dítě. K. J. Zákoucký: V Koparu. Různé: Devatenácté století. Osudy knih. Nejstarší škola světa. Nejstarší časopis. Naše úlohy. Otázky a odpovědi. Listárna redakce. Barevná příloha: H. Schwaiger: O Hastrmanovi. Krom toho 8 obrazů a textu. Vydává B. Kočí v Praze. Ročně 10 čísel za 2.60 K poštou.

Krásné čtení. K umělecké výchově mládeže vydává A. Holub z Lysé n. L. s přílohou: Česká dívka. Text uč. Bakule: Naši vodníci. Ukázka pokusů umělecko-výchovných na škole Maloskalské. Ilustrace provedl Jos. Cvrček, žák 5 tř.

Česká dívka. Obsah 1. čísla: Slovo k českým dívkám. Konrád Pospíšil: Pohádka o zlatém klíči. Desatero přikázání české dívky. O příbytku. Škola stříhů a domácího šití prádla a jednoduchých obleků. Kuchařské zápisky. Rady pro domácnost. Národní písně. Zpívejte! Příloha barevná: Mák s poupaty a květy. Černá: 6 pásových vzorků dvojbarvého vyšívání, vzorek vyšívání na moderní ženskou kabelku, vzory křížkového a stonkového vyšívání, monogramy moderní.

Noviny Mládeže. Pořádají Václav Štech a dr. R. J. Kronbauer. Obsah 1. čísla: Kronbauer: Román českého plavčíka s obrázky, Z chudého učně slavný umělec, Mistr všech mistrů, Francouzští školáci (napsal Štech), Ze starých knížek (Klásterský). Zprávy, žerty, rebusy a hádanky. Četné obrázky. Vydává Nakladatelské družstvo Máje v Praze, Štěpánská ulice 53. Noviny Mládeže vycházejí budou každého druhého pátku kromě velkých prázdnin ročních s četnými obrázky za 2 K i s poštou.

Besídky Malých. Právě vyšel první sešit nového ročníku XXIII. Až dosud vycházela Bes. Mal. týdně, nyní však z popudu mnohých pánů učitelů a spisovatelů bude vycházejí pouze čtrnáctidenně a i jiné změny staly se zajisté ku prospěchu listu a tudíž i těm, kteří tak rádi po tomto sáhají. Barevné obrázky bude obsahovati každý druhý sešit. Tyto kresleny budou od nejlepších mladých českých malířů. Mimo tuto barevnou ilustraci obsahuje číslo i jiné, rovněž pěkné obrázky a více pro mládež poučných a zábavných článků a básniček od autorů, předních to našich paedagogů. Jeden sešit Bes. Mal. stojí 4 hal. Předplatné na celý rok K 1'30 možno zaslati, aneb na ukázkou zašle první sešit ochotně zdarma po laskavém dožádání administrace „Besídky Malých“ Praha, Charvátova ul. 41.

Rajská Zahrádka má v čís. 1. vedle pěkných obrázků básně: K nové práci škola volá, Náš Sultánek, Matčina láska, Nedělní odpoledne, Kulíčky, Hedvička mlynářova a píseň Studánka. Články prosaické: Křivé podezření, Odměnění, Mrzáček, Střevlík měděný, Příklady a výstrahy pro dívky, Jasný večer, Sveden, Splněná touha a Rozmanitost. „Rajská Zahrádka“ obrala si za účel vštěpovati českým dívkám především zbožnost, aby navykly si až dorostou, ve všech nesnázích důvěřovati v Boha a k němu se utíkati. Vychází 1. dne každého měsíce kromě července a srpna za roční předplatné 1 K 60 h v Cyrillo-Methodějském nakladatelství v Praze-II., Pštrossova ulice 200.

Dětské noviny vycházejí ve lhůtách neurčitých tak, že každý ročník má 10 čísel u dra. Frant. Bačkovského, knihkupce v Praze. Dětské noviny určeny jsou za četbu dětem nejmenším, žactvu nejnižších tříd školy obecné. Proto přinášejí věci sice drobnější, ale rozumu a myslí nejujtějšího věku odpovídající, otiskující články krátké většinou veselého obsahu, při čemž úkolu paedagogicko-didaktického bedlivě šetřeno a také hleděno, aby byly učiteli pomůckou ve škole při čtení, psaní, věcném vyučování a částečně při počtech. Co se týče obrázků, dbáno téměř u všech, aby je děti dovedly také samy nakresliti. Předplatné na celý rok činí 1 K, poštou 1 K 20 h, a lze se předplatiti v každém knihkupectví. Jednotlivá čísla se prodávají po 10 h.

V Americe v Chicagu vychází velmi pěkný časopis pro katolickou mládež „**Přítel dítek**“. Vydává řád českých benediktinů každý čtvrtek. Předplatné do Čech a na Moravu 1 dollar 55 centů. Adresa: „Přítel dítek“, 696 Allport St., Chicago, Ill. Pilsen Station. America.

Nakl. Jos. R. Vilímek v Praze.

Zelená krev sice — jak známo — nekoluje v žilách našich myslivců a milovníků sportu honebního, avšak zelený les a zelené luhy tak se jim vžily do krve, že Karel Červinka zcela případně mohl své humoresky ze života loveckého pojmenovati „Zelená krev“. Samotný tento titul jest pro čtenáře lákavý a mnohoslibný. Kdož by neznal tu podařenou „myslivceovou latinu“, která se stala v pravém slova smyslu příslovečnou a zaručuje každému, kdo ji vyslechne, náležitou porci smíchu? Skýtáť život lovecký tolik rozmanitých příhod, tolik zábavy, tolik bodrého rozumu — že sotva bude čtenáře, který by zvědavě nesáhl po těchto humoreskách, jichž autorem jest dobře známý z různých časopisů pseudonym Václav Štika. Autorovi pomocnou ruku podal co nejchvalněji známý humoristický ilustrátor K. L. Thuma, který nesčetnými podařenými obrázky rázovitě zachycuje příhody ze života loveckého. Prvý, právě vyšlý sešit přináší humoresky: „Sladce spi!“, „Krmník“, „Poctivý nálezce“. „Zelená krev“ vychází ve Vilímkově „Humoristické knihovně“, která přináší vybrané práce humoristické a kteráž tak šťastně zahájena byla humoreskami Karla Tůmy „Z českých mlýnů“. Doporučujeme tuto „Humoristickou knihovnu“ co nejvřeleji všem, kdož touží po četbě kratochvilné. Naleznou v ní onen zdravý, český humor, který zaplašuje s myslí chmůry, budí dobrou náladu a osvěžuje. Vychází v seš. po 30 hal. a předplácí se i s pošt. zásilkou: na 10 seš. K 3·20, na 20 seš. K 6·40. Prvý sešit zasílá se ochotně na ukázkou.

Vilímkův Jízdní řád (zimní vydání) právě vyšel a to ve trojím vydání: pro Čechy, pro Čechy, Moravu a Slezsko a pro Moravu a Slezsko. Prvá dvě vydání obsahují též adresář království českého, přinášející seznam veškerých míst, v nichž jsou úřady poštovní, při čemž u každého místa je označeno, má-li spojení telegrafické, která jest nejbližší stanice železniční, jaký jest počet obyvatelstva, která jest příslušnost soudní a politická, a kdy konají se tam výroční trhy. Tímto doplňkem stávají se Vilímkovy jízdní řády skutečně nepostradatelnou příručkou jak cestujícího obecního, jemuž budou vítány i seznamy hotelů v různých místech, jakož i seznam výhod na drahách, jako ku př. lístky předplatní atd., — tak i všeho obchodnictva. Jízdní řád pro Moravu a Slezsko přináší též tarif brněnských drožek a fiakrů, tarif pouličních drah a j. Všecky Vilímkovy Jízdní řády obsahují vedle spojení železničního též spojení poštovní.

Malý Čtenář. Bohatě ilustrovaný časopis pro mládež. Rediguje G. Smetana. J. Zelený a Fr. S. Procházka. Ročně poštou K 2·40. Právě vyšlo 2. číslo letošního již 26. ročníku.

Vládce hlubin. Napsal André Laurie. Autor. překlad Jos. Pachmayera, S četnými ilustracemi. Vychází nákladem Jos. R. Vilímka v Praze v sešitech po 12 h v „Knihovně Malého Čtenáře“ (redig. Fr. S. Procházka), na niž předplácí se i s pošt. zásilkou: na 10 seš. K 1·40, na 20 seš. K 2·80. Právě vyšel 2. sešit. Prvý sešit zasílá se ochotně na ukázkou.

Millionářem proti své vůli. Román Pavla d'Ivoi. Autor. překlad prof. dra. J. V. Sterzingera. S ilustr. Vychází nákladem Jos. R. Vilímka v Praze v sešitech po 20 h v „Knihovně mládeže dospívající“, na niž předplácí se

i s pošt. zásilkou na 10 seš. K 2·20, na 20 seš. K 4·40. Právě vyšel 2. sešit. Prvý sešit zasílá se ochotně na ukázkou.

Tajemství zámku u moře. Povídka pro dívčí mládež. Napsala Jarom. Letenská. S ilustr. Věnc. Černého. Vychází nákladem Jos. R. Vilímka v sešitech po 12 h v knihovně „Dívčím srdcím“ (redig. Pavla Maternová), na niž předplácí se i s pošt. zásilkou na 10 seš. K 1·40, na 20 seš. K 2·80. Prvý sešit zasílá se ochotně na ukázkou.

Říše nerostná obrazem i slovem. Pro všechny kruhy vzdělaného obecnstva dle dra. R. Braunse upravil prof. J. John. Právě vyšel 47. sešit. Cena sešitu 60 hal. Nakladatel Jos. R. Vilímek v Praze.

Vzpomínky a listy L. N. Tolstého. Jeho dílo a život. Sebral a upravil P. Birjukov. Autor. překlad dra. Boř. Prusíka. S 30 ilustracemi. Významné toto dílo vychází v seš. po 40 h. Právě vyšel 15. sešit. Vychází nákladem Jos. R. Vilímka v Praze.

Nakl. dr. Frant. Bačkovský v Praze:

Výbor z českých básníků nejnovějších k potřebám deklamačním ve školách. Sestavil Karel Vorovka. Za 2 K, váz. 2 K 40 h.

Ballady a romance. Napsal Vítězslav Hálek. Za 20 h, váz. 35 h.

Stručné Dějiny národa Českého. Napsal K. Vorovka. Za 10 h, váz. 20 h, skv. váz. 25 h.

Tělocvičné spisy schváleny! Výnosem c. k. ministeria kultu a vyučování ze dne 21. června 1906, č. 18.983 spisy J. Klenky „Tělocvičné hry pro chlapecké školy“ a „Tělocvičné hry pro dívčí školy“ byly doporučeny školám obecným, měšťanským i středním.

Nákl. B. Kočího v Praze:

Velká sbírka pohádek „**U staré pohádkářky**“ zahájena byla pěti pohádkami B. Němcové. Sešit s černými obrázky je za 12 h, s černými obrázky a barevnou přílohou za 20 hal.

Nákl. mor. slezské revue:

Literární novinka. Právě vyšel III. svazek literární sbírky „Knihy mor. autorů“ a přináší původní práce E. Sokola: Kresby. Cena 2·40 K. „Kresbami“ ukončen první ročník této sbírky a pro II. ročník přichystány jsou následující práce: V. K. Jeřábek: „Dobytí Podolan“, M. Kurt: „Básně“, J. Uher: „Bratránci“, Jos. Holý: „Skokády“. Celoroční předplatné na všechny svazky 8 K.

Nákl. Emila Šolce v Telči:

Druhá početnice pro školy obecné. Sestavil Alois Lhotský. Cena 40 hal.

Nákladem bened. knihtiskárny v Brně:

Z květů i zrní života. Napsala Vlasta Pittnerová. Druhý díl. Cena K 1·10.

Rozjímání o životě a tajemstvích Páně. Do češtiny přeložil Karel Vrátný. Sešit. Cena 1 K.

Velmi oblíbený kalendář **Moravan** na rok 1907. Cena váz. 90 h.

Sebrané spisy Václava Kosmáka. Díl. XII. Seš. 76. a 77. Eugenie.

Nákladem J. Otty v Praze:

Čítanka pro IV. třídu škol měšťanských a pokračovací kursy jim obdobné, zvláště dívčí. Sestavili Josef Horčíčka a Jiří V. Klíma.

Nakladatel J. L. Kober v Praze:

Velký přírodopis. Sešit 29.—39. po 40 h.

Nákladem Zemského Ústř. spolku jednot učitelských v král. Českém. (V komisi knihkupectví Jos. Rašina v Praze VII.)

Učitelský kalendář na rok 1906-07 s přílohou „Naše sebevzdělání. Co čísti?“ Cena 2 K i s přílohou.

Názorné směnkářství. Napsal JUDr. Alois Rašín. Cena 2 K, váz. K 2.70.

Knihovna Obnovy č. 9 v Hradci Králové:

Reforma manželství. Píše dr. František Reyl. Cena K 1.40.

Redakci byly zaslány spisy:

Nákladem Jana Laichtera v Praze:

Knížky pro lid:

Chudí lidé. Napsala Božena Němcová. Za 20 h.

Hrst myšlenek. Sebral a napsal Lev Tolstoj. Za 20 h.

Náš dědeček. Napsal Vítězslav Hálek. Za 20 h.

Žeň z literatur:

Pan učitel. Napsala Božena Němcová. Za 20 h.

Chýže pod horami. Napsala Božena Němcová. Za 20 h.

Na tyto výborné a velmi levné

knížky zvláště upozorňujeme.

Prosíme snažně, _____

_____ **aby dlužné předplatné zapláceno bylo.**

V listopadu a prosinci t. r. dokončeny budou

„Předlohy moderního kreslení“.